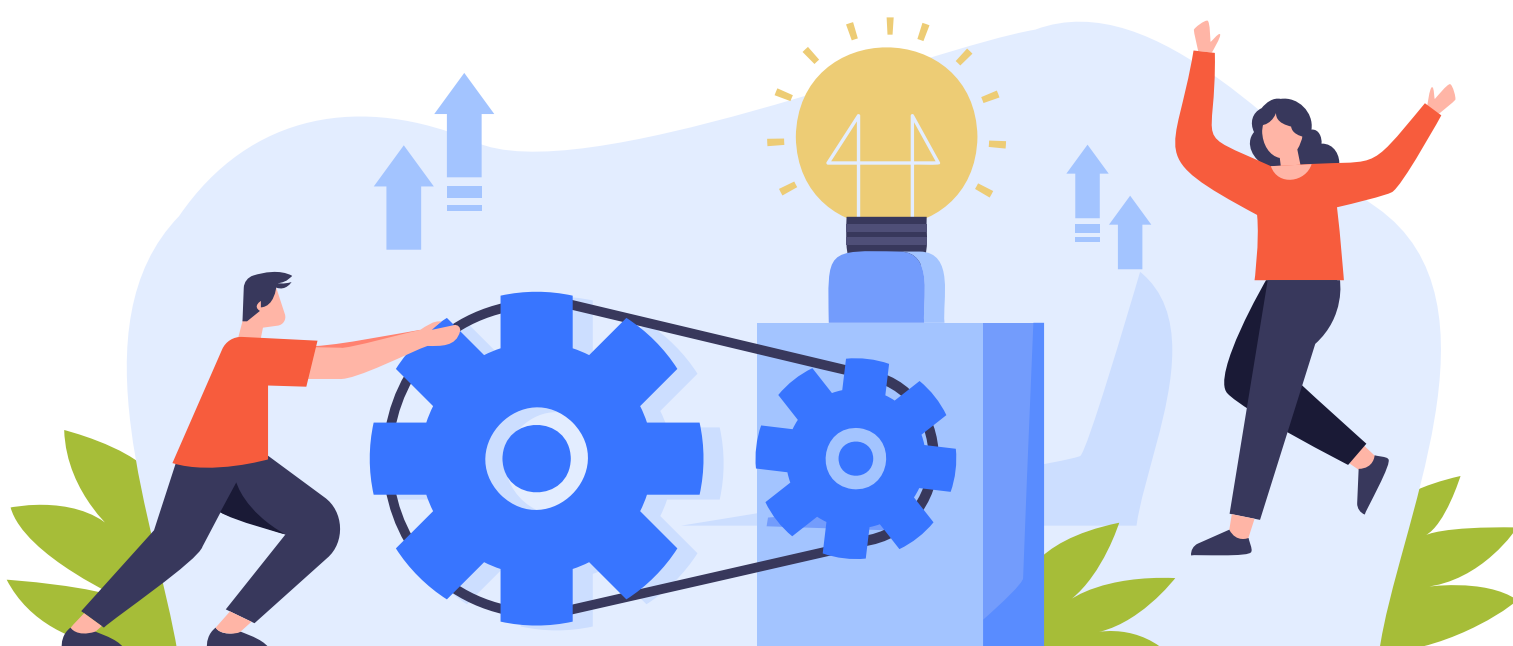

GHID

PENTRU CONTROLUL BUGETULUI SENSIBIL LA GEN ÎN FINANȚAREA CONTRA SCHIMBĂRILOR CLIMATERICE

Prepared by:

M.Sc. Slavjanka Pejcinovska - Andonova, Environmental Engineering
Climate change Expert

Gordana Nestorovska, Gender expert

"Această publicație a fost creată în cadrul Rețelei Gender Budget Watchdog în Balcanii de Vest și Republica Moldova cu sprijinul financiar al Agenției Austriece pentru Dezvoltare (ADA) și a Agenției Suedeze pentru Dezvoltare Internațională (SIDA). Viziunile exprimate în acest studiu sunt ale autorilor și nu reflectă în mod necesar opiniile ADA sau SIDA"

Conținut

Lecția 1

Schimbarea climatică

Lecția 2

Cadrul internațional pentru schimbările climatice

Lecția 3

Finanțarea climatică

Lecția 4

Perspectiva de gen asupra finanțării contra schimbărilor climatice

INTRODUCTION:

Ghidul de control al bugetului de gen în finanțarea schimbărilor climatice a fost elaborat în cadrul proiectului „Consolidarea transparenței și a răspunderii pentru egalitatea de gen în Balcanii de Vest și Republica Moldova (Rețeaua de monitorizare a bugetului de gen, Faza II)”. Proiectul urmează Rețeaua de control a bugetului sensibil la gen (RCBSG) din Balcanii de Vest și proiectul anterior, de succes, susținut de ADA și ASDI, al Moldovei, iar obiectivul este de a îmbunătăți angajamentele publice pentru acțiunile climatice sensibile la gen și de a crește finanțarea disponibilă cu scopul implementării acțiunilor climatice sensibile la gen în regiunea Balcanilor de Vest și Moldova.

Scopul general al Ghidului este de a ameliora înțelegerea preocupărilor de gen în problemele de politică privind schimbările climatice, atât în perspectivă comună, cât și în cea specifică țării, dar și de a sprijini OSC-urile să estimeze receptivitatea de gen a acțiunilor și politicilor climatice finanțate.

Cerințele pentru acțiunile climatice sensibile la gen devin din ce în ce mai puternice, mai ales după Planul de acțiune de gen de la Lima în cadrul UNFCCC. Există, de asemenea, angajamente luate ca parte a Agendei Ecologice pentru Balcanii de Vest (finanțare oferită de Uniunea Europeană, instituții internaționale de finanțare, finanțare din bugetul intern) și CND în cadrul Acordului de la Paris. Există cereri temeinice pentru justiția de gen în acțiunile privind schimbările climatice și raportarea îmbunătățită cu privire la integrarea perspectivei de gen în dezvoltarea și implementarea răspunsurilor la schimbările climatice de către statele părți.

Acest ghid trebuie să ajute organizațiile OSC (organizații pentru drepturile femeilor, organizații pentru drepturile bărbaților, OSC care lucrează pentru protecția mediului și schimbările climatice și OSC care lucrează la implementarea Rezoluției ONU 1325) în prezentarea legăturilor dintre bugetarea sensibilă la climă și adaptarea la gen.

Prima parte a ghidului explică schimbările climatice, factorii și consecințele asupra femeilor și bărbaților, fetelor și băieților, precum și importanța integrării perspectivei de gen în politicile privind schimbările climatice.

A doua parte este o prezentare generală succintă a cadrului internațional pentru schimbările climatice și a modului în care perspectiva de gen este încorporată în acest cadru.

Ultima parte descrie finanțarea climatică și instrumentele prin care organizațiile OSC pot aplica bugetarea sensibilă la gen în finanțarea contra schimbărilor climatice.

01

Schimbarea climatică

Termenul de climă se referă la un set de fenomene pentru orice vreme, adică procese atmosferice care caracterizează starea fizică medie a atmosferei într-o locație de pe glob.

Clima este condiționată de: regimul radiației solare, regimul radiației pământului, curenții de aer, umiditatea aerului, temperatura aerului și a solului. Clima este determinată și de circulația atmosferei, de aranjarea terenului și a suprafeței apei, de aria geografică, de altitudine, de caracteristicile substratului etc.

Dependența oamenilor de vreme, climă și mediul natural poate fi una dintre condițiile de bază ale existenței pe un anumit teritoriu. Același lucru este valabil și pentru impactul asupra producției agricole și zootehnice, asupra cultivării culturilor forestiere, precum și asupra impactului condițiilor atmosferice asupra mediului și asupra amenajării teritoriului și urbanismului.

Pe de altă parte, este din ce în ce mai evident că există o legătură între impactul activităților umane cu creșterea elementelor cu efect de seră, încălzirea globală și schimbările climatice.

Schimbările climatice reprezintă o provocare enormă pentru noi toți și deja simțim puternic efectele schimbărilor climatice precum: creșterea temperaturii, scăderea precipitațiilor, topirea ghețarilor, creșterea nivelului mării etc. Schimbările includ evenimente meteorologice extreme frecvente, cum ar fi secetele, cicloanele și inundațiile, care pun populația în pericol, distrug agricultura, culturile umane și amenință cu dispariția multor specii de plante și animale.

“Schimbări climatice” înseamnă o schimbare a climei care este atribuită direct sau indirect activității umane, care modifică compoziția atmosferei globale și care se adaugă variabilității naturale a climei observată pe perioade comparabile de timp”.

Definiția UNFCCC a schimbărilor climatice

1.1 Glosarul termenilor privind schimbările climatice

Adaptare

Adaptarea, pregătirea sistemelor naturale sau umane la un mediu nou ori în schimbare, care moderează daunele sau exploatează oportunități benefice.

Capacitate de adaptare

Capacitatea unui sistem de a se adapta la schimbările climatice (inclusiv variabilitatea și extremele climatice) pentru a modera daunele potențiale, de a profita de oportunități sau de a face față consecințelor.

Aerosoli

Particule mici sau picături de lichid din atmosferă care pot absorbi sau reflecta lumina solară în funcție de compoziția lor.

Dioxid de carbon

Un gaz natural și, de asemenea, un produs secundar al arderii combustibililor fosili și al biomasei, precum și al schimbărilor de utilizare a terenurilor și al altor procese industriale. Este principalul gaz cu efect de seră cauzat de om, care afectează echilibrul radiativ al Pământului. Este gazul de referință față de care sunt măsurate alte gaze cu efect de seră și, prin urmare, are un potențial de încălzire globală de 1.

Echivalent dioxid de carbon

O măsură metrică utilizată pentru a compara emisiile de la diferite gaze cu efect de seră pe baza potențialului lor de încălzire globală (PÎG). Echivalenții de dioxid de carbon sunt exprimați în mod obișnuit ca „milioane de tone metrice de echivalenți de dioxid de carbon (MMTCO₂Eq)”. Echivalentul de dioxid de carbon pentru un gaz este obținut prin înmulțirea tonelor de gaz cu PÎG asociat.

$MMTCO_2Eq = (\text{milioane de tone metrice de gaz}) * (\text{PÎG-ul gazului})$

Climă

Clima într-un sens restrâns este de obicei definită ca „vremea medie” sau, mai riguros, ca descrierea statistică în termeni de medie și variabilitate a cantităților relevante pe o perioadă de timp, variind de la luni la mii de ani. Perioada clasică este de 3 decenii, așa cum este definită de Organizația Meteorologică Mondială (OMM). Aceste cantități sunt cel mai des variabile de suprafață, cum ar fi temperatura, precipitațiile și vântul. Clima într-un sens mai larg este starea, inclusiv o descriere statistică, a sistemului climatic. Vezi vremea.

Schimbări climatice

Schimbările climatice se referă la orice schimbare semnificativă a măsurilor climatice, care durează o perioadă îndelungată de timp. Altfel spus, schimbările climatice includ variații majore ale temperaturii, precipitațiilor sau modelelor vântului, printre altele, care au loc pe parcursul mai multor decenii sau chiar mai mult.

Defrișări

Practici sau procese care au ca rezultat transformarea terenurilor împădurite pentru utilizări non-forestale. Defrișările contribuie la creșterea concentrațiilor de dioxid de carbon din două motive: 1) arderea sau descompunerea lemnului eliberează dioxid de carbon; și 2) copacii care au eliminat odată dioxidul de carbon din atmosferă în procesul de fotosinteză nu mai există.

Emisii

Eliberarea unei substanțe (de obicei un gaz când ne referim la subiectul schimbărilor climatice) în atmosferă.

Combustibil fosil

Un termen general pentru materiale organice formate din plante și animale degradate care au fost transformate în țiței, cărbune, gaz natural sau petrol, grele prin expunerea la căldură și presiune din scoarța terestră de-a lungul a sute de milioane de ani.

Temperatura medie globală

O estimare a temperaturii medii a aerului de suprafață a Pământului, în medie pe întreaga planetă.

Încălzire globală

Creșterea medie globală recentă și în curs de desfășurare a temperaturii lângă suprafața Pământului.

Potențialul de încălzire globală

O măsură a energiei totale pe care un gaz o absoarbe într-o anumită perioadă de timp (de obicei 100 de ani), în comparație cu dioxidul de carbon.

Efect de seră

Captarea și acumularea căldurii în atmosferă (troposferă) lângă suprafața Pământului. O parte din căldura care iese înapoi spre spațiu de pe suprafața Pământului este absorbită de vapori de apă, dioxid de carbon, ozon și alte câteva gaze din atmosferă și apoi reradiată înapoi spre suprafața Pământului. Dacă concentrațiile atmosferice ale acestor gaze cu efect de seră cresc, temperatura medie a atmosferei inferioare va crește treptat.

Gaze cu efect de seră (GES)

Sunt orice tip de gaze care absorb radiația infraroșie din atmosferă. Gazele cu efect de seră includ dioxid de carbon, metan, protoxid de azot, ozon, clorofluorocarburi, hidroclorofluorocarburi, hidrofluorocarburi, perfluorocarburi, hexafluorura de sulf.

Valuri de căldură

O perioadă prelungită de căldură excesivă, adesea combinată cu umiditate excesivă.

Atenuare

O intervenție umană pentru a reduce impactul uman asupra sistemului climatic; include strategii de reducere a surselor de gaze cu efect de seră, a emisiilor și de îmbunătățire a rezervoarelor de gaze cu efect de seră.

Energie regenerabilă

Resursele de energie care se reînnoiesc în mod natural, cum ar fi biomasă, hidro, geotermală, solară, eoliană, termică oceanică, acțiunea valurilor și a mareelor.

Energie solară

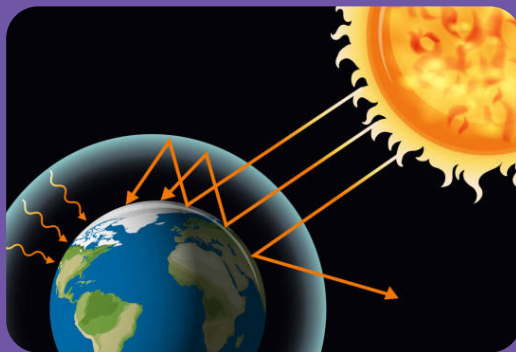
Radiația de la Soare capabilă să producă căldură, să provoace reacții chimice sau să genereze electricitate. Cantitatea totală de energie solară primită pe Pământ este cu mult mai mare decât cerințele de energie actuale și anticipate ale lumii. Dacă este valorificată în mod adecvat, energia solară are potențialul de a satisface toate necesitățile ulterioare de energie.

Vulnerabilitate

Gradul în care un sistem este susceptibil sau incapabil să facă față efectelor adverse ale schimbărilor climatice, inclusiv variabilitatea și extremele climatice. Vulnerabilitatea este o funcție de caracterul, magnitudinea și rata variației climatice la care este expus un sistem; sensibilitatea acestuia și capacitatea sa de adaptare.

1.2 Factorii naturali care influențează clima

Clima Pământului se schimbă în mod natural pe perioade foarte îndelungate. Schimbările naturale ale climei sunt studiate prin gazele prinse în gheață în locuri precum Groenlanda și Antarctica sau prin sedimente de pe fundul oceanelor sau lacurilor. Inelele copacilor și straturile de rocă oferă, de asemenea, informații despre cum era clima în trecut. Prin astfel de înregistrări se trag concluziile că clima pământului a variat chiar înaintea oamenilor și a activităților lor pe pământ. În ultimii 400.000 de ani, clima pământului s-a schimbat de la perioade glaciare reci (epoci glaciare) la perioade interglaciare mai calde.

Gazele cu efect de seră, cum ar fi dioxidul de carbon (CO₂) din atmosfera pământului, au un efect similar cu cel al unei sere; au reflectat o parte din energie înapoi pe pământ, în loc să o lase să scape în spațiu. Acest efect de seră permite temperaturi medii de 15°C, în timp ce fără el, pământul ar avea o temperatură medie de aproximativ -19°C și ar suferi temperaturi atât de extreme încât nu ar exista viață pe el.

Deși vulcanii par a fi principalele cauze ale creșterii temperaturilor, de fapt, prin aruncarea râurilor de lavă la temperaturi de 700 și 1.200°C, ei eliberează și cantități mari de gaz și particule în atmosferă, care pot bloca temporar radiația solară care ajunge la suprafața pământului și astfel răcește planeta.

1.3 Activitățile antropice care influențează clima și consecințele schimbărilor climatice

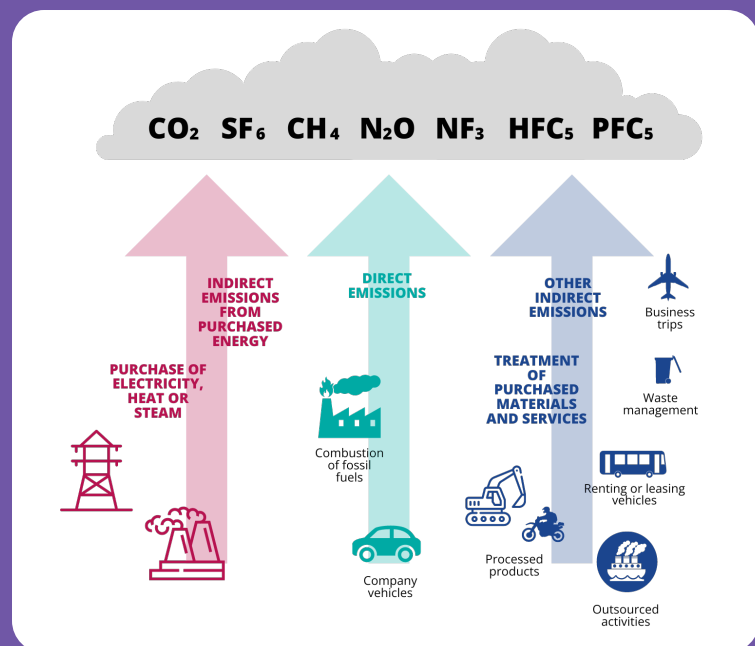
De-a lungul timpului, de când oamenii au început să-și creeze așezări și orașe, activități cum ar fi defrișările, folosirea pământului pentru culturi și creșterea animalelor, utilizarea intensivă a resurselor energetice care poluează provoacă schimbările climatice. Odată cu dezvoltarea orașelor, construcția drumurilor, dezvoltarea industrială și deci arderea combustibililor fosili (petrol, cărbune și gaze naturale) și schimbările în modul de gestionare a terenurilor și agricultura (utilizarea pesticidelor, îngrășămintelor și a altor substanțe chimice) au fost emise cantități uriașe de gaze cu efect de seră.

Gazele cu efect de seră sunt naturale și, atunci când sunt în cantitatea potrivită, sunt de mare beneficiu pentru Pământ. Gazele cu efect de seră fac posibilă viața pe Pământ. Acestea cresc temperatura planetei noastre și fără ele ar fi prea frig pentru a supraviețui.

Cele șapte gaze cu efect de seră enumerate în anexa A care fac obiectul analizelor în cadrul Protocolului de la Kyoto și care contribuie la schimbările climatice la nivel global sunt:

- dioxid de carbon (CO₂),
- metan (CH₄),
- protoxid de azot (N₂O),
- hidrofluorcarburi (HFCs),
- perfluorcarburi (PFCs),
- hexafluorură de sulf (SF₆),
- trifluorură de azot (NF₃).

Trifluorura de azot a fost adăugată pentru a doua perioadă de conformitate în timpul Rundeii de la Doha.

Există, de asemenea, gaze sintetice noi, cum ar fi clorofluorocarburi (CFC) și halonii, care s-au dovedit, de asemenea, a contribui la efectul de seră. Se prevede că emisiile de gaze cu efect de seră vor continua să crească în paralel cu creșterea economiei globale.

Gazele cu efect de seră contribuie la creșterea efectului de seră, care afectează direct încălzirea planetei Pământ, care a avut loc prin perturbarea balanței energetice între cantitatea de radiație de la Soare care rămâne pe Pământ și cea care se reflectă în spațiu.

În epoca modernă, cel mai mare procent de gaze cu efect de seră provine din generarea de energie electrică (40% din toate emisiile de dioxid de carbon din SUA provin din generarea energiei electrice din combustibili fosili). Aproximativ 65% din toată energia electrică din lume este generată de turbinele cu abur pe bază de combustibili fosili.

Transportul, de asemenea, este un consumator major de energie și un producător de gaze cu efect de seră (aproximativ 20% din energia utilizată la nivel mondial este folosită pentru transport). Transportul devine din ce în ce mai accesibil, iar oamenii folosesc din ce în ce mai mult automobilele și avioanele în viața cotidiană. Lumea se globalizează din ce în ce mai mult și se comercializează tot mai multe produse și mărfuri (plastice, textile, alimente, mărfuri etc.) care sunt transportate cu trenuri, camioane și nave.

Sectorul comercial, adică magazinele, restaurantele, hotelurile, facilitățile de afaceri, centrele comerciale sunt mari consumatori de energie. Ei folosesc energie pentru sistemele de încălzire și răcire, iluminat, dar și alte echipamente.

Sectorul industrial consumă aproximativ 50% din energia mondială, pentru producție (de ex. fabrici producătoare de electronice, textile și electrocasnice, mașini de mobilă etc.), agricultură, minerit și construcții etc. Industrii care lucrează cu produse chimice, metale (fier și aluminiu), mineralele, hârtia și prelucrarea alimentelor folosesc multă energie și contribuie la crearea unor cantități mari de gaze cu efect de seră.

Consecințele directe ale schimbărilor climatice sunt:

- inundații,
- secete,
- eroziuni de teren,
- valuri de frig și căldură,
- temperaturi extreme,
- condiții meteorologice imprevizibile
- ploi abundente, viscole.

“

Cele mai recente cercetări ale Consiliului pentru Drepturile Omului (2019 Schimbări climatice și sărăcie) indică faptul că situația cu efectele negative ale schimbărilor climatice este alarmantă:

- datorită creșterii temperaturilor, ultimii cinci ani sunt cei mai calzi din istoria măsurătorilor moderne;
- emisiile de dioxid de carbon sunt în creștere și se prevede că consumul global de energie va crește cu 28% între 2015 și 2040, ducând la așa-numitele „inundații cu probabilitate de reapariție o dată la 1.000” și uragane devastatoare;
- pe de altă parte, milioane de oameni din lume se confruntă cu malnutriție din cauza secetei, ceea ce duce la o alegere forțată: migrație sau foamete.

Aceste consecințe, pe termen scurt sau îndelungat, provoacă mai multe schimbări: incertitudinea sursei de venit/mijloace de existență, pierderi umane și materiale, limitările resurselor naturale, lipsa de apă și energie, deteriorarea infrastructurii (hidrocentrale mici, case, drumuri), schimbare în diversitatea biologică, consecințe asupra sănătății umane, migrație, pierderea terenurilor arabile, pierderea patrimoniului cultural și natural.

În cazurile în care disponibilitatea resurselor naturale, cum ar fi lemnul, peștele și resursele naturale de bază este redusă ca impact direct al schimbărilor climatice, oportunitățile de câștig pentru familii sunt limitate. Adesea acest lucru duce la migrarea prin muncă forțată (bărbați) și la creșterea responsabilităților femeilor în gospodării (de a oferi hrană, apă copiilor și bătrânilor, pentru a avea grijă de nevoile lor, etc.).

“Femeile sunt afectate în mod disproporționat de efectele schimbărilor climatice, cum ar fi secetele, inundațiile și alte evenimente meteorologice extreme. Ele au, de asemenea, un rol esențial în combaterea schimbărilor climatice, dar trebuie să fie mai bine reprezentate la toate nivelurile în procesul decizional. Împuternicirea femeilor va fi un factor semnificativ în abordarea provocării climatice”

Fostul secretar executiv al UNFCCC Christiana Figueres, 2014

Comunitățile marginalizate, în special femeile aflate acasă, care au grijă de membrii familiei mai puțin mobili, au mai multe șanse să sufere și să moară din cauza dezastrelor legate de climă, inclusiv furtunile și inundațiile.

Statutul socio-economic scăzut, casele nesigure și condițiile de mediu fac femeile mai vulnerabile la inundații.

În câmpurile agricole, evenimentele de căldură extremă și temperaturile ridicate pot provoca deshidratare excesivă, dureri de cap, boli de rinichi și insolație la lucrătorii expuși, care sunt în mare parte femei.

În Africa centrală, unde până la 90% din Lacul Ciad a dispărut, grupurile indigene nomade sunt în mod deosebit expuse riscului. Pe măsură ce malul lacului se retrage, femeile trebuie să meargă mult mai departe pentru a colecta apă.

„În sezonul sec, bărbații merg în orașe... lăsând femeile să aibă grijă de comunitate”, explică Hindou Oumarou Ibrahim, coordonatorul Asociației Femeilor și Poporului Indigen din Ciad (AFPAT).

În vreme ce anotimpurile secetoase devin mai lungi, femeile muncesc mai mult pentru a-și hrăni și îngriji familiile fără sprijin. (<https://www.bbc.com/news/science-environment>)

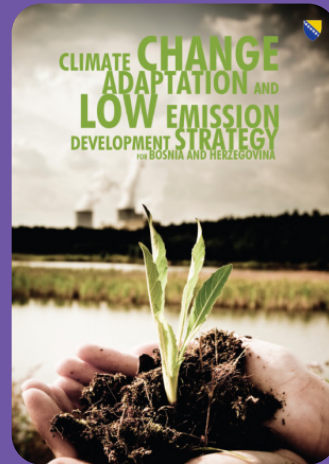

Ratele mortalității în urma dezastrelor sunt mai mari printre femei decât printre bărbați, ceea ce se poate datora și diferențelor determinate social în vulnerabilitatea bărbaților și femeilor.

După tsunami-ul asiatic din 2004, Oxfam a constatat că în unele sate din Indonezia și unele părți ale Indiei, femeile reprezentau peste 70% dintre victime. Ciclonul din 1991 a ucis 140.000 de oameni în Bangladesh, dintre care 90% erau femei și fete tinere (Oxfam, 2010)

În rolurile lor tradiționale, femeile din Bosnia și Herțegovina au o influență majoră în administrarea și furnizarea resurselor naturale în gospodării și comunități și, deseori, mijloacele de trai ale femeilor sunt cel mai afectate prin reducerea bunurilor de trai (energie, apă, produse agricole, schimbări în producție și comercializabilitate). În anumite zone, cum ar fi regiunile de exploatare a cărbunelui care angajează în mod tradițional bărbați, restructurarea datorată obiectivelor legate de climă poate avea, de asemenea, un impact negativ specific de gen asupra bărbaților.

Sursa: Strategia de adaptare la schimbările climatice și dezvoltare cu emisii scăzute pentru Bosnia și Herțegovina (iunie 2013)

1.4 Schimbări climatice și de gen

Factorii care afectează vulnerabilitatea la schimbările climatice

Necesitatea de a atenua și de a se adapta la schimbările climatice, cât și de a aborda degradarea și utilizarea nesustenabilă a ecosistemelor și a biodiversității asociate acestora sunt cele mai mari două provocări de mediu ale sec. XXI și sunt strâns legate de bunăstarea umană și de dezvoltarea durabilă.

Schimbările climatice afectează femeile și fetele, bărbații și băieții din fiecare societate în mod diferit, din cauza clasei socio-economice și a altor caracteristici demografice intersecționale, cum ar fi vârsta și locația.

Avansarea egalității de gen¹ în contextul crizei climatice² și al reducerii riscului de dezastre este una dintre cele mai mari provocări globale ale sec. XXI. Problemele schimbărilor climatice

1 **Organizația Mondială a Sănătății** rezumă diferența dintre sex și gen în felul următor: **Sexul se referă la** „caracteristicile biologice și fiziologice diferite ale bărbaților și femeilor, cum ar fi organele de reproducere, cromozomii, hormonii, etc.”.

Genul se referă la „caracteristicile construite social ale femeilor și bărbaților - cum ar fi normele, rolurile și relațiile dintre și între grupurile de femei și bărbați. Acesta variază de la societate la societate și poate fi schimbat. Conceptul de gen include **cinci elemente** importante: relațional, ierarhic, istoric, contextual și instituțional. În timp ce majoritatea oamenilor se nasc fie bărbați, fie femei, li se învață norme și comportamente adecvate - inclusiv modul în care ar trebui să interacționeze cu alții de același sex sau de sex opus în gospodării, comunități și locuri de muncă. Atunci când indivizii sau grupurile nu „se potrivesc” cu normele de gen stabilite, se confruntă adesea cu stigmatizare, practici discriminatorii sau excludiune socială - toate acestea afectând negativ sănătatea”.

2 Ziua Internațională a Femeii 2022: “Egalitatea de gen astăzi pentru un mâine durabil” | ONU Femei - Sediul

și sustenabilității au avut și vor continua să aibă efecte severe și de durată asupra mediului, dezvoltării economice și sociale. Cei cărora le pasă printre cei mai vulnerabili și marginalizați experimentează cele mai profunde efecte. Femeile sunt din ce în ce mai mult recunoscute ca fiind mai vulnerabile la impactul schimbărilor climatice decât bărbații, deoarece reprezintă majoritatea oamenilor săraci din lume și sunt mai dependente de resursele naturale pe care schimbările climatice le amenință cel mai mult

Conexiunea dintre schimbările climatice și de gen este complexă, dinamică și, în același timp, depinde de aranjamentul social contextual și de dezvoltarea economică a statului. Relația nu este doar despre vulnerabilitatea la impactul negativ al schimbărilor climatice, ci și despre adaptarea la aceste impacturi, precum și despre găsirea modalităților de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră care provoacă schimbările climatice.

Modificările pot fi diferite în funcție de natură, variabilitate, putere, viteza de apariție, sensibilitatea zonei, locație etc. dar toate au o **constantă în comun** - oamenii săraci, marginalizați și vulnerabili sunt grupurile cele mai afectate din societate de toate variațiile schimbărilor climatice. **Femeile și bărbații percep în mod diferit consecințele schimbărilor climatice**

Factorii care influențează vulnerabilitatea și modul de a face față schimbărilor climatice ca indivizi sunt preponderent:

- **Biologic** - vârstă, sex, dizabilitate, sănătate;
- **Teritorial sau fizic** - populația rurală este mai săracă și mai vulnerabilă în comparație cu populația din centrele urbane;
- **Economic** - oamenii săraci sunt mai expuși la riscuri, deoarece au mai puține resurse și oportunități de a investi în noi tehnologii;
- **Social** - stiluri de viață în familie, discriminare, disponibilitatea educației, servicii de sănătate, condiții igienice etc.;
- **Abilități și informații** - oportunitatea de a învăța să înotați, să conduceți o bicicletă sau o mașină, modalități și oportunități de informare, instruire de prim ajutor, în eficiența energetică, etc.;
- **Activitate politică** - participarea la procesul de luare a deciziilor și implicarea activă în elaborarea planurilor, acțiunilor și deciziilor legate de schimbările climatice, puterea politică și incluziunea socială.

Conform datelor obținute de la Agenția de Statistică din Kosovo, în 2018, aproximativ 86% din populația Kosovo a fost alimentată cu apă prin sistemul public administrat de companiile regionale de apă, în timp ce 14% din populație nu avea acces la serviciul public de alimentare cu apă.

În Gjilan, în 2021, locuitorii au rămas fără apă, ca urmare a scăderii nivelului apei din Lacul Perlepnica. Anterior, foloseau apă de la robinet, dar din cauza penuriei au fost nevoiți s-o cumpere în sticle. Locuitorii au fost adesea nevoiți să obțină apă din mai multe fântâni al satului Pasjan și din tabăra Monteith. În timpul iernii sunt nevoiți să încălzească apa, s-o colecteze și s-o depoziteze. În mod normal, **femeile îndeplinesc aceste sarcini.**

Inegalitatea de gen din cauza rolurilor de gen, a discriminării și a normelor culturale sporesc efectele negative ale schimbărilor climatice asupra femeilor și fetelor. Excluderea persistentă, accesul inegal la pământ, apă și active productive, cât și participarea inegală la procesele de luare a deciziilor continuă să constrângă femeile și bărbații să participe în mod egal, să contribuie și să beneficieze de pe urma proiectelor și programelor de atenuare și adaptare la schimbările climatice.

Integrarea egalității de gen la toate nivelurile acțiunii climatice, de la dezvoltarea politicii climatice până la mobilizarea și debursarea resurselor pentru finanțarea climatică, până la proiectarea, implementarea și monitorizarea proiectelor, este importantă pentru rezultate incluzive care iau în considerare modurile în care schimbările climatice afectează diferite grupuri – și în special povara disproporționată asupra femeilor și tinerilor, din cauza inegalităților sociale existente. Integrarea considerentelor în proiectele, politicile și planificarea măsurilor pentru atenuarea sau adaptarea la impactul schimbărilor climatice în Balcanii de Vest poate contribui la obținerea beneficiilor corespondente ale promovării egalității de gen și asigurării unei eficiențe mai mari și a rentabilității investițiilor în acțiunea climatică.

1.5 Măsurile de atenuare sau de adaptare la impactul schimbărilor climatice

Măsuri pentru atenuarea și reducerea impactelor

Atenuarea/prevenirea sau „atenuarea” schimbărilor climatice înseamnă în primul rând reducerea sau prevenirea emisiilor de gaze cu efect de seră și utilizarea durabilă a resurselor naturale. Aceasta înseamnă utilizarea noilor tehnologii și a surselor de energie regenerabilă, utilizarea unor echipamente mai eficiente din punct de vedere energetic sau o schimbare a gestiunii energetice și a consumului acesteia.

Măsurile pot fi complexe: de la planificarea urbană a orașelor întregi, până la mici intervenții precum înlocuirea sobelor, înlocuirea unui vehicul cu un vehicul cu emisii mai mici de CO₂, gestionarea mai bună a deșeurilor, dezvoltarea durabilă în agricultură și creșterea animalelor, până la asigurarea mai multor piste pentru biciclete și trotuare.

Măsuri de atenuare a schimbărilor climatice pentru sectorul energetic:

- Modernizarea clădirilor pentru a le face mai eficiente din punct de vedere energetic;
- Adoptarea surselor de energie regenerabilă, cum ar fi solară, eoliană și hidrocentrală;
- Susținerea orașele să dezvolte un transport mai durabil, cum ar fi tranzitul rapid cu autobuzul, vehiculele electrice și biocarburanții; și Promoting more sustainable users of land and forests.
- Promovarea utilizărilor mai durabile ale terenurilor și pădurilor.

Promovarea inovației și transferului de tehnologie pentru energie durabilă.

Tehnologia este una dintre cheile pentru reducerea sau încetinirea creșterii emisiilor de gaze cu efect de seră și pentru a stabiliza concentrațiile acestora, bazându-se pe:

- energie regenerabilă descentralizată cu stocare;
- tehnologii de acționare electrică și mobilitate electrică; Accelerating energy efficiency adoption and,
- accelerarea adoptării eficienței energetice și,
- inovarea tehnologiei verzi.

Acțiunile de atenuare a schimbărilor climatice³ au potențialul de a genera, de asemenea, impacturi locale pozitive de gen. Acest lucru poate fi atins prin natura generală a unui proiect sau program de atenuare, cum ar fi energia verde pentru iluminatul casnic sau pentru gătit sau prin faptul că impactul echității de gen este luat în considerare în mod specific la începutul etapei de planificare a proiectului, de exemplu luând în considerare unde vor circula veniturile pentru a avea un potențial impact pozitiv asupra vieții femeilor, prin îmbunătățirea mijloacelor de trai și a sănătății, oferind timp pentru urmărirea unor oportunități suplimentare.

3 Gender and Climate Change Mitigation | UNFCCC

Măsuri de adaptare la impactul schimbărilor climatice

“Adaptarea” la schimbările climatice este un proces de acomodare la schimbările climatice reale sau scontate, cât și la efectele acestora. Adaptarea încearcă să reducă sau să evite daunele, adică să găsească modalități de a profita de oportunitățile existente. În unele sisteme naturale, intervenția umană poate facilita adaptarea la clima preconizată și la efectele acestuia.” (Grupul interguvernamental privind schimbările climatice (GIPSC).

Un exemplu de adaptare planificată ar putea fi atunci când un fermier decide să crească culturi care au nevoie de mai puțină apă, știind că clima va deveni mai uscată în viitor.

Un alt exemplu de ajustare planificată ar putea fi sub forma introducerii modificărilor la reglementările privind construcțiile, pentru ca noile clădiri să fie durabile într-o climă mai caldă.

Măsuri de adaptare la schimbările climatice pentru sectorul agricol:

- Optimizarea sistemelor de irigare, inclusiv utilizarea sistemului central de supraveghere și control, cât și gestionarea resurselor (pentru economisirea atât a apei, cât și a energiei electrice);
- Diversificarea surselor de apă, cum ar fi combinarea captării apelor de suprafață și a celor subterane;
- Curățarea canalelor de irigații pentru a evita inundații eventuale;
- Furnizarea instruirii fermierilor pentru a planta culturi care necesită mai puțină apă.

Măsuri de adaptare la schimbările climatice pentru sectorul sănătății:

- Așezarea de verdeață pe acoperișul și pereții exteriori ai clădirilor, pentru a reduce temperatura clădirii în sine și a preveni emisia de căldură;
- Plantarea copacilor pe străzi, cu scopul de a reduce temperatura străzilor.
-

Măsuri de adaptare la schimbările climatice pentru sectorul patrimoniului cultural:

- Plantarea arborilor lângă siturile arheologice existente, pentru a preveni eroziunea solului, alunecările de teren și inundațiile ulterioare.

O măsură sensibilă la gen ar fi să se investească și să se asigure piste pentru biciclete și, să se consulte cu femeile și bărbații care merg cu bicicleta, să se discute nevoile și problemele, cât și amenajarea necesară a pistelor. Îmbunătățirea transportului public prin creșterea rețelei, achiziționarea de noi autobuze ecologice, etc.

În eforturile de eficiență energetică în clădiri, o măsură neutră din punctul de vedere al genului ar fi, de exemplu, formarea managerilor clădirilor rezidențiale în domeniul eficienței energetice, în timp ce o măsură sensibilă și motivantă la gen ar fi formarea chiriașilor, pentru a se implica

și a înțelege beneficiile eficienței energiei și modalitățile prin care acestea pot contribui la îmbunătățirea funcționării clădirii rezidențiale, în care ar fi incluse și femeile.

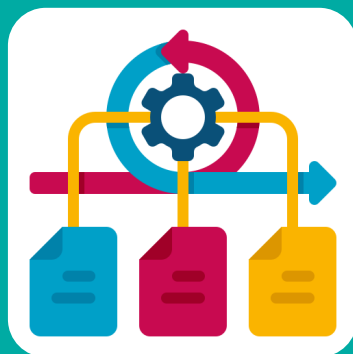
Integrarea considerațiilor de gen în adaptarea la schimbările climatice⁴ pe termen mediu și lung poate contribui la asigurarea faptului că adaptarea este eficientă și implementabilă pe teren. Poate contribui la asigurarea faptului că implementarea activităților de adaptare nu va exacerba inegalitățile și alte vulnerabilități, poate contribui la îndeplinirea nevoilor specifice ale celor mai vulnerabili și poate asigura participarea egală a bărbaților și femeilor la luarea deciziilor și la implementare fazelor acestor activități.

4 Finanțarea sensibilă la gen și schimbările climatice | UNFCCC

02

Cadrul internațional pentru schimbările climatice

2.1 Introducerea genului în cadrul internațional pentru schimbările climatice

Climate change is one of the greatest threats to human rights of our generation and poses a serious risk to the basic rights to life, health, food and an adequate standard of living of individuals and communities around the world. All over the world, people are experiencing the negative effects of declining ecosystems in environmental degradation, including water scarcity, depletion of natural resources, natural disasters due to deforestation, and the unsafe management and disposal of toxic and hazardous products and waste.

Aceste fapte demonstrează în mod clar legăturile strânse dintre mediu și exercitarea drepturilor omului, cât și justifică o abordare integrată a mediului și a drepturilor omului.

Egalitatea de gen este un drept al omului care este consacrat într-o serie de declarații și convenții, inclusiv Convenția obligatorie din punct de vedere juridic privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (COJEDF-1979). COJEDF este adesea considerată declarația internațională a drepturilor femeilor și este fundamentală pentru promovarea egalității de gen. Guvernele semnatare sunt obligate să ia măsuri pentru promovarea și protejarea drepturilor femeilor; ele se angajează să includă principiul egalității în legislație și să se asigure că acesta este operațional în întreaga țară. La art. 14, se acordă o atenție deosebită discriminării femeilor din mediul rural, pentru asigurarea accesului și beneficiilor acestora la facilitățile rurale.

(Informații suplimentare: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cedaw>)

Declarația de la Stockholm și, într-o măsură mai redusă, Declarația de la Rio, arată că legătura dintre drepturile omului, demnitate și mediu a fost foarte proeminentă în primele etape ale eforturilor Națiunilor Unite de a aborda problemele de mediu. Iar principiul 20 al **Declarației de la Rio privind Mediul și Dezvoltarea (1992)** spune: „Femeile au un rol vital în gestionarea și dezvoltarea mediului”. Prin urmare, implicarea lor deplină este esențială pentru realizarea dezvoltării durabile.

Există și **Convenția privind Biodiversitatea (1992)** care

promovează cunoștințele și practicile femeilor în conservarea și utilizarea durabilă a diversității biologice în sectorul agricol. Promovează modalități specifice de gen, de documentare și conservare a cunoștințelor femeilor despre biodiversitate. Aceasta cere echilibrul de gen în diferite organisme. Se subliniază impactul de gen și cultural al turismului.

Convenția Națiunilor Unite pentru combaterea deșertificării în

țările care se confruntă cu secetă gravă și/sau deșertificare (2002) își propune să promoveze acțiuni eficiente prin programe locale inovatoare și sprijinirea parteneriatelor internaționale. Acordul recunoaște că lupta pentru protejarea zonelor uscate va fi lungă și nu vor fi rezultate rapide, deoarece cauzele deșertificării sunt numeroase și complexe, variind de la modele de comerț internațional la practici nedurabile de gestionare a terenurilor.

Această convenție accentuează **rolul important al femeilor** în regiunile afectate de deșertificare

și/sau secetă, în special în zonele rurale din țările în curs de dezvoltare, și importanța asigurării participării depline a bărbaților și femeilor în toate domeniile. La fel se solicită programe naționale de acțiune care să sporească participarea populațiilor și comunităților locale, inclusiv a femeilor, fermierilor și păstorilor, precum și delegarea unor responsabilități mai mari de gestiune către aceste grupuri țintă

O premisă de bază a **Convenției-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice (UNFCCC)** - 1997 reprezintă elaborarea și implementarea politicilor de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră ca o obligație pentru toate țările, în special pentru cele dezvoltate, care au cea mai mare pondere în emisiile de gaze cu efect de seră (SUA, Europa și Japonia).

Și a stabilit o serie de obligații față de semnatar, mizând pe responsabilitățile lor comune și individuale.

Conceptul de gen din Convenția-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice (UNFCCC) a fost introdus în 2005. Acesta menține accentul pe gen și schimbările climatice prin Acordul de la Paris, care prevede că „Părțile, atunci când iau măsuri pentru a aborda schimbările climatice, trebuie să respecte, să promoveze și să ia în considerare obligațiile care le revin privind drepturile omului, dreptul la sănătate, popoarele, comunitățile locale, migrantii, copiii, persoanele cu nevoi speciale și persoanele în situații vulnerabile, cât și dreptul la dezvoltare, precum și egalitatea de gen, împuternicirea femeilor și egalitatea intergenerațională”.

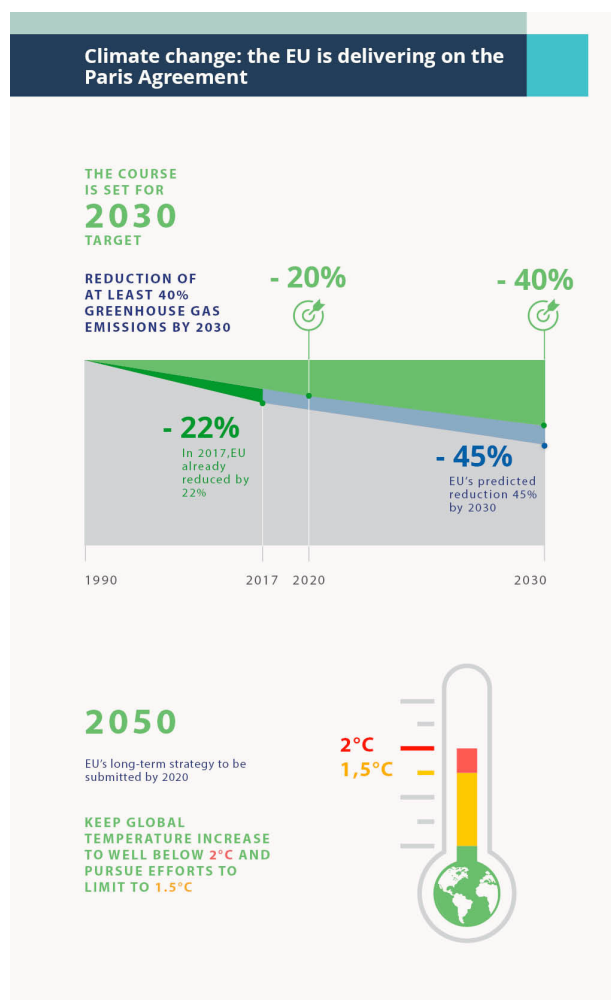
Consiliul pentru Drepturile Omului al Națiunilor Unite a recunoscut amenințarea

schimbărilor climatice în rezoluția sa 7/23, „Drepturile omului și schimbările climatice” (28 martie 2008), exprimându-și îngrijorarea că schimbările climatice „reprezintă o amenințare imediată și de amploare pentru oameni și comunități din toată lumea”. Prin Rezoluția 64/2921, în 2010, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a confirmat consensul tot mai mare că mediul este legat direct de bunăstarea omului și de realizarea drepturilor omului.

One of the most significant multilateral agreements in the field of environment and strengthening the global response to the threat of climate change is the **Paris Agreement**, which was adopted on December 12, 2015 in Paris, France at the Global Summit on Climate Change organized by the United Nations.

Unul dintre cele mai semnificative acorduri multilaterale în domeniul mediului și întărirea răspunsului global la amenințarea schimbărilor climatice este Acordul de la Paris, care a fost adoptat la 12 decembrie 2015 la Paris, Franța, la Summit-ul global privind schimbările climatice organizat de Națiunile Unite.

Acordul își propune să îmbunătățească răspunsul global la schimbările climatice, în contextul dezvoltării durabile și al eforturilor de eradicare a

sărăciei prin: continuarea eforturilor de menținere a creșterii temperaturii sub 20C, creșterea capacității de adaptare la schimbările climatice într-un mod care să nu afecteze producția alimentelor, alinierea fluxurilor financiare cu modalități de a obține emisii scăzute de gaze cu efect de seră și o dezvoltare rezistentă la climă.

Acordul de la Paris din 2015 marchează pașii în evoluția regimului ONU privind schimbările climatice și trasează un nou curs în efortul global de combatere a acestor schimbări. Acesta recunoaște implicarea diferitor părți interesate la nivel național și internațional, dar solicită și politici transparente de conștientizare și participare a publicului, cât și accesul public la informații și cooperare. Acordul recunoaște că schimbările climatice reprezintă o preocupare comună a omenirii și că, atunci când iau măsuri pentru a aborda schimbările climatice, părțile trebuie să respecte, să promoveze și să ia în considerare obligațiile lor cu privire la drepturile omului, dreptul la sănătate, drepturile popoarelor indigene, comunităților locale, a migranților, copiilor, persoanelor cu dizabilități și a celor aflate în situații vulnerabile și dreptul la dezvoltare, precum și egalitatea de gen, împuternicirea femeilor și echitatea intergenerațională.

Rezoluția ONU 48/13⁵ (din octombrie 2021) privind **Dreptul la un mediu curat, sănătos și sustenabil** „Recunoscând, de asemenea, că, deși implicațiile asupra drepturilor omului ale daunelor mediului sunt resimțite de oameni și comunități din întreaga lume, consecințele sunt resimțite cel mai acut de acele segmente ale populației care se află deja în situații vulnerabile, inclusiv popoarele indigene, persoanele în vârstă, persoanele cu dizabilități, femeile și fetele”. Consiliul Drepturilor Omului: „4. Încurajează statele: (a) să-și dezvolte capacități pentru eforturile de a proteja mediul cu scopul de a-și îndeplini obligațiile și angajamentele în materie de drepturi ale omului și să consolideze cooperarea cu alte state, Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, restul sistemul Națiunilor Unite și alte organizații internaționale și regionale relevante, agenții, secretariate și programatori ai convențiilor, precum și părțile interesate relevante nestatale, inclusiv societatea civilă, instituțiile naționale pentru drepturile omului și întreprinderile, cu privire la punerea în aplicare a dreptului la un mediu curat, sănătos și sustenabil, în conformitate cu mandatele lor respective;”.

Conferința Națiunilor Unite privind schimbările climatice din 2022 sau Conferința părților UNFCCC, denumită mai frecvent **COP27**, a fost cea de-a 27-a conferință a Națiunilor Unite privind schimbările climatice, desfășurată pe 6 - 20 noiembrie 2022 la Sharm El Sheikh, Egipt. A avut loc sub patronatul ministrului egiptean de externe Sameh Shoukry, la care au participat peste 92 de șefi de stat și aproximativ 35.000 de reprezentanți sau delegați din 190 de țări.

5 [Accesul la un mediu sănătos, declarat drept al omului de către Consiliul pentru drepturi ONU | Știrile ONU](#)

În cadrul conferinței, pentru prima dată a fost concordat un Fond pentru pierderi și daune. Fondul pentru pierderi și daune este un acord pentru a oferi finanțare țărilor care sunt cele mai vulnerabile și afectate de schimbările climatice.

Acordul Ecologic European, aprobat în 2020, este un set de inițiative politice ale Comisiei Europene cu scopul general de a face Europa neutră din punct de vedere climatic în 2050. Este un pachet de măsuri ambițios, de la reducerea drastică a emisiilor gazelor cu efect de seră, la investiții în cercetare și inovare de ultimă oră, până la conservarea mediului natural al Europei..

Primele inițiative de acțiune climatică din cadrul Acordului Ecologic includ:

- **Legea europeană privind clima** pentru a consacra obiectivul de neutralitate climatică pentru 2050 în legislația UE
- **Pactul european pentru climă** pentru a implica cetățenii și toate părțile societății în acțiunile climatice
- **Planul țintă pentru climă pentru 2030** pentru a reduce în continuare emisiile nete de gaz cu efect de seră cu cel puțin 55% până în 2030
- **Noua strategie a UE** privind adaptarea la climă pentru a face din Europa o societate rezistentă la climă până în 2050, pe deplin adaptată la impacturile inevitabile ale schimbărilor climatice.

Dreptul la un mediu ecologic curat este garantat în peste 100 de constituții din întreaga lume – fiind definit de Programul Națiunilor Unite pentru Mediu drept „orice declarație a unui mediu de o anumită calitate ca drept al omului”. Conform definiției Programului, drepturile de mediu pot fi substanțiale și procedurale. În timp ce drepturile esențiale se referă la posibilitatea de

Normele internaționale și regionale sunt complementare și pentru a fi eficace necesită implementare națională. În această direcție, normele naționale trebuie să fie în conformitate cu standardele internaționale și regionale. Mecanismele internaționale și regionale oferă protecție juridică, atunci când toate căile de atac/ oportunitățile naționale sunt epuizate.

protecție împotriva consecințelor pe care degradarea mediului le are asupra drepturilor civile și politice, drepturile la viață și libertatea de exprimare, drepturile culturale și sociale, cum ar fi dreptul la sănătate, apă, hrană și cultură, drepturile procedurale. Drepturile sunt o condiție prealabilă necesară pentru realizarea primului tip de drepturi. Ele reprezintă un punct cheie în care legea mediului și a drepturilor omului se intersectează – acestea prevăd pași formali care trebuie întreprinși în procesul de apărare a drepturilor omului. Drepturile procedurale includ dreptul de a solicita consimțământul prealabil și informat de la cetățeni, accesul la informații, participarea la luarea deciziilor și accesul la justiție.

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, cu cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), 169 de obiective și 232 de indicatori pentru a urmări progresul umanității către bunăstarea fundamentală pentru toți, reflectă un consens politic global pentru eradicarea sărăciei și realizarea unei dezvoltări durabile la nivel global.

Agenda 2030 echilibrează dimensiunile economice, sociale și de mediu ale dezvoltării durabile și solicită o abordare holistică. La planificarea și implementarea intervențiilor, trebuie să se acorde atenție interconexiunilor și acțiunilor integrate care pot crea co-beneficii și pot îndeplini

mai multe obiective într-un mod coerent. Intervențiile trebuie să fie concepute pentru a aborda mai multe ODD simultan, pentru a spori impactul și eficacitatea resurselor utilizate. Acest lucru este relevant și pentru raportarea UE cu privire la contribuția sa la implementarea ODD-urilor. Principiul de a Nu Lăsa Pe Nimeni În Urmă NLNU este un angajament central al Agendei 2030 (reformulat în Consensul european pentru dezvoltare din 2017). Este o reamintire a faptului că intervențiile noastre de dezvoltare vizează eradicarea sărăciei sub toate formele ei, reducerea vulnerabilităților și abordarea inegalităților pentru a promova șanse egale pentru toți (mai multe informații: Transformarea lumii noastre: Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă).

ODD-urile sunt grupate în cinci categorii principale: Oameni, Planetă, Prosperitate, Pace și Parteneriate. Egalitatea de gen și împuternicirea femeilor și fetelor (ODD 5) este un obiectiv în sine în categoria Oameni.

Condițiile legislative pentru egalitatea de gen sunt menționate în categoriile Pace, Oameni și Prosperitate (ODD 16, ODD-urile 1 la 4 și, respectiv, ODD-urile 7 la 11). Împuternicirea femeilor și fetelor este menționată în cinci obiective ale planetei, dar și indicatorii acestora (ODD 6 și ODD 12 până la 15), toate fiind legate direct de mediu.

În ceea ce privește sustenabilitatea mediului, cinci obiective cuprind categoria Planetă: ODD 6 (Apă curată și canalizare), ODD 12 (Consum și producție responsabilă), ODD 13 (Schimbare climatică), ODD 14 (Viața sub apă) și ODD 15 (Viața) pe pământ). Mediul ambiant este, de asemenea, un aspect important al celor trei obiective de prosperitate: ODD 7 (Energie curată și accesibilă), ODD 9 (Industrie, inovare și infrastructură) și ODD 11 (Orașe și comunități durabile). În plus, promovarea agriculturii durabile face parte din ODD 2 (Zero foamete). Astfel, un total de nouă obiective ODD sunt legate de mediu.

Atât egalitatea de gen, cât și durabilitatea mediului au un rol proeminent în Agenda 2030. În toate ODD-urile, doar 20 de indicatori unici (din totalul de 231) încorporează atât genul, cât și mediul.

Agenda 2030 clarifică responsabilitățile tuturor statelor de a respecta, proteja și promova drepturile omului și libertățile fundamentale pentru toți, fără nicio distincție. Agenda 2030 nu este ea însăși obligatorie, dar este un mijloc de a progresa în obligațiile privind drepturile omului. Agenda 2030 urmează să fie implementată într-un mod care să fie în concordanță cu obligațiile statelor în temeiul dreptului internațional.

2.2 Acordul ecologic pentru Balcanii de Vest

Dincolo de UE, **standardele UE ale Acordului Ecologic** în legătură cu provocările de mediu și climatice au fost aprobate de Balcanii de Vest în cadrul Summitului de la Sofia din 2020 în formatul Agendei Ecologice pentru **Balcanii de Vest**, care este o reflectare, extindere și adaptare a Pactului ecologic al UE, adaptat pentru regiune. Planul include 58 de acțiuni și 7 foi de parcurs pentru implementare legate de subiecte de politică climatică, energie durabilă, mobilitate durabilă, economie circulară, depoluare, agricultură durabilă și aprovizionare cu alimente și protecția naturii și a biodiversității.

Printre altele, Planul prevede adoptarea obiectivelor politicii energetice și climatice pentru 2030 care să includă prețul carbonului, planuri de eliminare treptată a cărbunelui, controlul poluării,

protecția naturii și a biodiversității, integrarea regională și un interval de timp indicativ pentru armonizarea cu Sistemul de tranzacționare a emisiilor UE din 2024.

Agenda Ecologică pentru Balcanii de Vest este o nouă strategie de creștere pentru regiune, trecând de la un model economic tradițional la o economie durabilă, în conformitate cu Pactul Ecologic European.

Este încorporat în Planul Economic și de Investiții, ce are un potențial cu adevărat transformator și își propune să stimuleze redresarea pe termen lung a Balcanilor de Vest și convergența lor economică cu UE.

2.3 Implicarea părților interesate, informarea și participarea publicului la procesul de planificare a schimbărilor climatice

La nivel internațional și național, principalele cerințe legale cu implicarea părților interesate sunt definite de acordurile internaționale pe care țările din Balcanii de Vest le-au ratificat deja și de directivele Uniunii Europene care sunt sau trebuie să fie transpuse în legislațiile naționale.

Convenția de la Aarhus (convenția privind participarea publicului) este primul document internațional care permite publicului accesul direct la informații, participarea acestuia la luarea deciziilor și un acces mai bun la justiție în problemele legate de protecția mediului.

Cei trei piloni ai Convenției de la Aarhus sunt:

- # 1 Asigurarea accesului publicului la informațiile de mediu furnizate de către autoritățile publice;
- # 2 Dreptul publicului de a participa la procesele decizionale legate de mediu;
- # 3 Accesul la justiție în materie de mediu.

Directivile UE referitoare la informarea publicului și participarea acestuia la procesul de luare a deciziilor (cum ar fi elaborarea documentelor de planificare strategică referitoare la acțiunile climatice) sunt:

Directiva privind accesul la informațiile de mediu (2003/4/CE)

scopul prezentei directive este de a asigura libertatea de acces la informațiile deținute de autoritățile publice și de diseminare a acestora. Definițiile „autorității publice” și „informații de mediu” sunt extinse și definite mai clar. Informațiile trebuie, în general, să fie disponibile în termen de o lună de la solicitare. Directiva, de asemenea, pune în aplicare o parte a Convenției de la Aarhus.

Participarea publicului în ceea ce privește elaborarea anumitor planuri, programe și Directiva privind accesul la justiție (2003/35/CE)

este principalul instrument juridic de aliniere a legislației comunitare la dispozițiile Convenției de la Aarhus. Acesta actualizează prevederile privind participarea publicului la procedurile de autorizare la nivel național în temeiul legislației privind problemele de mediu, climă și introduce norme privind accesul la justiție.

Contribuțiile determinate la nivel național fac parte integrantă din Acordul de la Paris și sunt esențiale pentru atingerea obiectivelor sale de îmbunătățire a acțiunii împotriva schimbărilor climatice și a dezvoltării durabile, ecologice și rezistente la climă. Procesul UNFCCC a evidențiat necesitatea unei acțiuni climatice bazate pe mai multe părți interesate, la toate nivelurile de activități legate de toate nivelurile NDC și procesele planului național de adaptare. Implicarea OSC-urilor poate fi crucială pentru a susține ambiții mai mari și pentru a amplifica vocile celor mai vulnerabile, sărace sau marginalizate populații.

Conform Contribuțiilor determinate la nivel național, sectoarele prioritare pentru implementarea măsurilor de atenuare, reducere sau adoptare a impactului schimbărilor climatice în țările din Balcanii de Vest (Kosovo, Republica Albania, Republica Serbia, Republica Macedonia de Nord, Republica Bosnia și Herțegovina și Republica Muntenegru) sunt **Agricultura, Silvicultura și alte utilizări ale terenurilor, Generarea și accesul la energie (împreună cu IPPU), Securitatea alimentară și a apei pentru sănătate.**

Prin susținere, sensibilizare, conștientizare, consolidare a capacităților, sprijin tehnic, cercetare, fortificare a rezilienței și crearea rețelelor și a platformelor, OSC-urile pot contribui și participa la procesul oficial, pot aduce vulnerabilități la nivel de sol în procesul de luare a deciziilor și să-și asume rolul de părți-cheie interesate în acest spațiu. Există o serie de lacune și obstacole pentru ca OSC-urile să își integreze activitățile în procesul național de revizuire a NDC.

Implicarea OSC poate fi facilitată în mai multe moduri, de exemplu prin construirea capacității tehnice în rândul OSC-urilor, adoptarea de legi sau politici legate de implicarea părților interesate în procesele climatice, luarea de măsuri active pentru a implica OSC-urile în procesul decizional, desfășurarea de întâlniri și comunicări regulate pentru partajare, actualizări privind acțiunile climatice, oferind sprijin tehnic, de coordonare și financiar pentru OSC, stabilirea unui proces independent de monitorizare și evaluare pentru activitățile legate de NDC și abordarea problemelor de sprijin financiar.

Conform Contribuțiilor determinate la nivel național, sectoarele prioritare pentru implementarea măsurilor de atenuare, reducere sau adoptare a impactului schimbărilor climatice în țările din Balcanii de Vest (Kosovo, Republica Albania, Republica Serbia, Republica Macedonia de Nord, Republica Bosnia și Herțegovina și Republica Muntenegru) sunt Agricultură, Silvicultură și alte utilizări ale terenurilor, Generarea și accesul la energie (împreună cu IPPU) și Securitatea alimentară și a apei pentru sănătate.

În Anexa 3 sunt prezentate exemple de măsuri definite în documentele NDC actualizate în țările BV.

3.4 Cadrul de transparență sporit (CTS) în temeiul Acordului de la Paris și rolul OSC-urilor

ORGANIZAȚIILE SOCIETĂȚII CIVILE (OSC) sunt entități non-statale, non-profit, de voluntariat, formate din persoane din sfera socială, separate de stat și de piață. OSC-urile reprezintă o gamă largă de interese și legături.

În operațiunile lor, OSC-urile pot fi implicate în identificarea, executarea și monitorizarea diferitor programe și proiecte, pentru a influența guvernarea și procesul de luare a deciziilor, menținând legătura cu comunitățile și pledând cu guvernele la nivel național și local. Reprezentanții societății civile servesc adesea atât ca forță motrice în ghidarea politicilor de dezvoltare, cât și ca un supraveghetor, pentru a se asigura că politicile sunt implementate, în orice domeniu. Ei sunt parteneri importanți în toate activitățile naționale pentru implementarea Agendei 2030.

Monitorizarea Perspectivei de gen asupra finanțării schimbărilor climatice se referă la analiza/evaluarea de gen⁷ prin prisma de integrare a perspectivei de gen și metodele utilizate pentru a înțelege relațiile dintre bărbați și femei, accesul acestora la resurse, activitățile lor și constrângerile cu care se confruntă unul față de celălalt. O analiză/evaluare cuprinzătoare de gen implică examinarea diferitor roluri, drepturi, nevoi și oportunități ale femeilor și bărbaților, băieților și fetelor într-un anumit proiect/program sau contextul inițiativei privind schimbările climatice. Este un instrument care ajută la promovarea genului – puncte de intrare relevante, politici și identificarea oportunităților de îmbunătățire a egalității de gen într-un anumit proiect/program sau inițiative privind schimbările climatice.

La nivelul ONU⁸, termenul de Integrare a egalității de gen este definit ca: Proces de evaluare a implicațiilor pentru femei și bărbați ale oricărei acțiuni planificate, inclusiv legislație, politică sau programe, în toate domeniile și la toate nivelurile.

Integrarea egalității de gen⁹ a fost adoptată la nivel internațional ca o strategie pentru realizarea egalității de gen. Ea implică integrarea egalității de gen în pregătirea, proiectarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor, măsurilor de reglementare și programelor de cheltuieli, în vederea promovării egalității între femei și bărbați și a combaterii discriminării.

7 Formularul 9: Analiza/evaluarea de gen și Planul de acțiune privind genul și incluziunea socială Modele ale pachetului de aplicații pentru Fondul verde pentru climă

8 https://unterm.un.org/unterm/Display/record/UNDP/NA?OriginalId=imp-2015-11-11_14-16-25-144

9 <https://eige.europa.eu/>

Dimensiunile integrării perspectivei de gen sunt:

- ✓ Prezentări egale ale femeilor și bărbaților în procesul de creare, implementare a politicilor, dar și ca beneficiari ai politicilor implementate
- ✓ Perspectiva de gen în conținutul politicii

Principalele întrebări pentru integrarea perspectivei de gen sunt:

Nevoile bărbaților și femeilor sunt recunoscute și luate în considerare?

Bărbații și femeile iau decizii în mod egal?

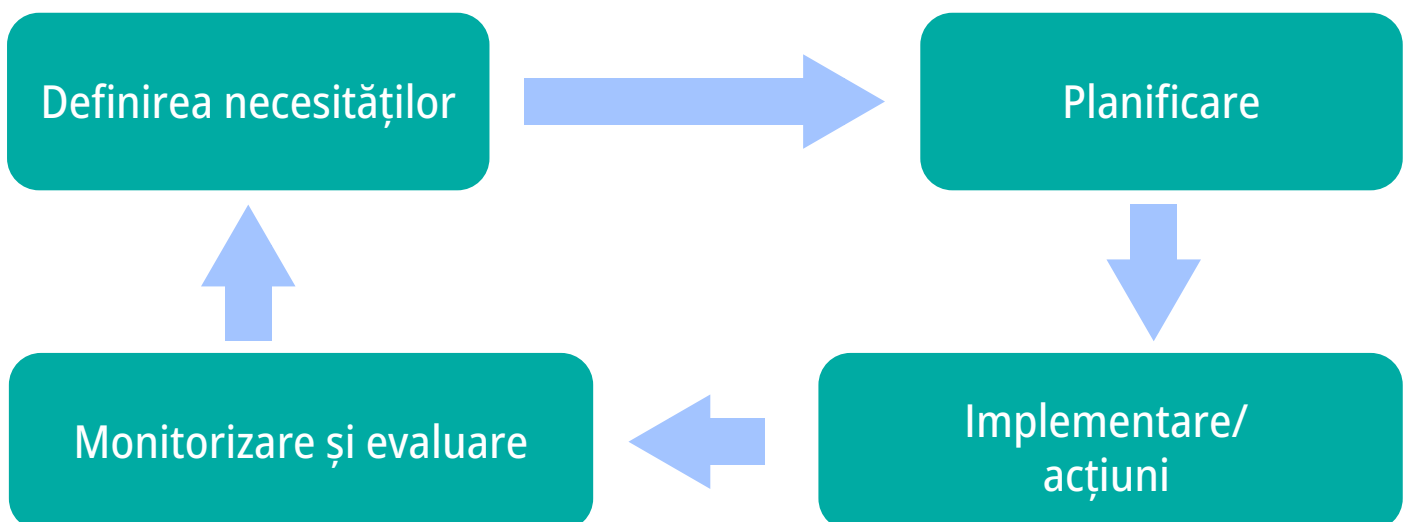
Bărbații și femeile au acces egal la resurse? Control asupra resurselor?

Bărbații și femeile beneficiază în mod egal de resurse?

Procesul de integrare a dimensiunii de gen urmărește procesul de creare a politicilor la nivel local și național și lasă un spațiu pentru ca OSC-urile să se implice în oricare dintre etape:

O inițiativă sensibilă la gen reflectă aplicarea analizei de gen la proiectarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea intervenției.

Instrumentele și metodele pentru integrarea egalității de gen care pot fi utilizate pentru fiecare etapă sunt prezentate în Tabelul 1:

Tabelul 1 Instrumente și metode pentru integrarea egalității de gen

Instrumente pentru evaluarea necesităților	Instrumente pentru etapa de planificare	Instrumente pentru etapa de implementare	Instrumente pentru monitorizarea și evaluarea politicilor
Statistici de gen	Stabilirea indicatorilor de	Capacity building for gender equality	Auditul ținând cont de gen
Analiza de gen	Planificarea intervențiilor/ politicilor care țin cont de gen	Gender sensitive transformation of institutions	Monitorizarea ținând cont de
Evaluarea de gen	Bugetare care ține cont de gen	Creșterea gradului de conștientizare pentru problemele de gen	Evaluarea ținând cont de gen
Consultarea părților interesate	Achiziții publice care țin cont de gen		

Analiza de gen¹⁰ este un instrument de diagnosticare a diferențelor dintre femei și bărbați, în ceea ce privește activitățile lor specifice, condițiile, nevoile, accesul și controlul asupra resurselor, precum și accesul lor la beneficiile dezvoltării și luarea deciziilor. Aceasta studiază legăturile dintre aceștia și alți factori în contextul socio-cultural, economic, politic și de mediu mai larg. Există o diferență între nevoile practice și interesele strategice ale femeilor și bărbaților. Înțelegerea acestei diferențe ne ajută să identificăm măsuri pozitive care pot fi întreprinse pentru a rectifica inegalitățile dintre femei și bărbați.

Nevoile practice sunt cele care pot fi considerate necesități imediate atât pentru femei, cât și pentru bărbați (nevoi de bază precum apă, hrană, venit, adăpost și îngrijire medicală). Inițiativele care urmăresc doar să răspundă nevoilor practice urmăresc să reacționeze la problemele care decurg din condițiile de viață inadecvate.

Interesele **strategice** se referă la statutul relativ al femeilor și bărbaților în societatea lor. Aceste interese diferă de la un context la altul și se referă la schimbarea poziției sau statutului femeilor prin abordarea rolurilor și așteptărilor de gen, precum și a diviziunii de gen a muncii, a resurselor și a puterii. Exemple de inițiative de promovare a intereselor strategice includ protecția împotriva violenței domestice, reducerea decalajelor salariale și creșterea oportunităților de luare a deciziilor pentru femei.

Evaluarea **accesului și controlului asupra resurselor și beneficiilor** ne permite să înțelegem care resurse și beneficii sunt considerate valoroase de către o comunitate și cine poate exercita dreptul de a avea acces¹¹ și control¹² asupra acelor resurse¹³.

10 ABC al drepturilor femeilor lucrătoare și al egalității de gen, Organizația Internațională a Muncii (2007)

11 Accesul se referă la dreptul sau oportunitatea de a folosi resurse și de a avea beneficii (Oxford Dictionaries)

12 Controlul este capacitatea de a decide cum vor fi utilizate resursele sau beneficiile

13 Resursele sunt active economice, politice și sociale; beneficiile se referă la hrană, bani, adăpost, etc.

03

Finanțarea climatică

Înființat de Convenția-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice (UNFCCC) și în serviciul Acordului de la Paris, Fondul Ecologic pentru Climă (FEC)¹⁴ este cel mai mare fond pentru climă din lume.

14 <https://www.greenclimate.fund/>

FEC este un catalizator al finanțării climatice. Acesta își folosește fondurile pentru a accelera crearea pieței ecologice, deblocând fluxurile financiare necesare țărilor în curs de dezvoltare pentru a trece la căi de dezvoltare cu emisii scăzute și rezistente la climă. FEC este mandatat să sprijine în mod egal proiectele de adaptare și atenuare printr-o abordare orientată spre țară, care acordă prioritate accesului direct și vizează cele mai vulnerabile țări în curs de dezvoltare.

Cu 1,3 miliarde de dolari investiți în prezent, FEC este cel mai mare fond din lume dedicat luptei împotriva schimbărilor climatice.

FEC urmărește să aibă un impact în cadrul a opt domenii de rezultate de atenuare și adaptare: Silvicultură și alte utilizări ale terenurilor; clădiri, orașe, industrii și dispozitive; Ecosisteme și servicii ecosistemice; Generarea și accesul la energie; Sănătate, securitate alimentară și apă; Infrastructură și mediu de construcție; Mijloacele de trai ale comunităților vulnerabile și transportul (Figura 1). Fondul își propune să realizeze o alocare egală a resurselor sale pentru atenuare și adaptare.

Figura 1 Domenii de rezultate de atenuare și adaptare în FEC

Mai multe informații despre cererea de finanțare a proiectelor privind schimbările climatice în fața FEC și informații despre Autoritatea Națională Desemnată din fiecare țară pot fi găsite pe următorul link: <https://www.greenclimate.fund/about/partners/nda>.

În Anexa 1 sunt prezentate Tipuri de măsuri care ar putea fi finanțate prin FEC și mai multe examinări pentru proiecte finanțate prin FEC

GFEC este primul mecanism de finanțare pentru schimbările climatice care integrează perspectivele de gen de la începutul operațiunilor sale, ca element esențial de luare a deciziilor pentru desfășurarea resurselor sale. FEC a plasat genul ca element cheie al arhitecturii sale de programare, iar angajamentul său față de egalitatea de gen se concentrează pe programe și proiecte de acțiune climatică sensibile la gen, de care beneficiază femeile și bărbații. Unul dintre documentele care **trebuie depus odată cu cererea** de finanțare a proiectului privind schimbările climatice este Analiza/evaluarea de gen și Planul de acțiuni¹⁵ privind genul și incluziunea socială.

Pentru inițiativele naționale, PNUD a elaborat „O notă de orientare pentru guverne pentru a integra schimbările climatice în bugetare”, cu accent pe bugetele pe termen mediu. Pe baza acestui fapt, metodologia de etichetare a bugetului climatic a fost dezvoltată pentru inițiativele naționale, deoarece implementarea NDC-urilor îmbunătățite necesită strategii de finanțare care mobilizează resurse din sectorul public și privat național și internațional.

Explicația este oferită în Anexa 2 Etichetarea bugetului climatic

14 Evaluarea de gen și planul de acțiune: Anexa 4 pentru propunerile

3.1 Exemplu pentru proiectul FEC: Bosnia și Herțegovina - Creșterea investițiilor în clădiri publice cu emisii reduse de carbon

Despre proiect:

Reducerea emisiilor de la clădirile din sectorul public din Bosnia-Herțegovina printr-o eficiență energetică mai bună și înlocuirea combustibilului de la combustibili fosili cu biomasă.

Bosnia-Herțegovina are un stoc mare de clădiri vechi, cu un consum enorm de energie și care sunt încălzite cu combustibili fosili cu emisii mari. Aceasta este o consecință a neglijenței și a investițiilor insuficiente în timpul și după războiul bosniac (1992-1995) și solicită modernizare urgentă.

Modernizările eficienței energetice și înlocuirea cărbunelui și păcurii cu biomasă vor reduce semnificativ emisiile de la clădirile publice. Proiectul va afecta 7-8% din stoc, aproximativ 360 de clădiri publice. Asistența tehnică va ajuta, de asemenea, la abordarea barierelor non-financiare și la crearea unor politici de sprijin, reglementări și capacități pentru a sprijini transformările și a încuraja replicarea. Proiectul are o durată de exploatare estimată la 20 de ani.

Unul dintre documentele obligatorii care sunt elaborate în cadrul proiectului FEC este Planul de acțiune privind genul. Politica de gen și Planul de acțiune privind genul vor fi implementate pe parcursul ciclului de exploatare al proiectului FEC și a proceselor operaționale, iar această implementare va consta într-un set de activități convenite sau predeterminate care vor duce la o înțelegere mai bună și supraveghere a obiectivelor organizaționale legate de gen.

Planul de acțiune privind genul oferă informații despre:

- # 1 Eficiența energetică a clădirilor din Bosnia și Herțegovina;
- # 2 Contextul privind politicile naționale legate de gen și profilul egalității de gen în BIH și
- # 3 Problemele de gen în eficiența energetică, în legătură cu accesul femeilor la finanțare și împuternicirea economică a femeilor.

Este inclusă o Analiză de Gen care oferă o imagine de ansamblu asupra situației de gen din Bosnia și Herțegovina, cât și evidențiază problemele de gen care ar putea fi relevante pentru proiectul propus. Evaluarea se bazează pe datele disponibile din studiile efectuate de Guvernul BIH, agențiile donatoare și alți parteneri de dezvoltare. Această analiză susține și mai mult Planul de Acțiune privind Genul (Figura 2), care presupune un set de activități ce urmează a fi implementate de proiectul propus, cu scopul de a integra pe deplin soluții la constrângerile privind egalitatea de gen și împuternicirea economică a femeilor în domeniul de aplicare al proiectului.

Activitățile de control și evaluare vor trebui să includă o abordare și o colectare de date sensibilă la gen. Proiectul va raporta, reflecta, codifica și disemina cele mai reușite practici și cunoștințele evaluative, pentru a informa și influența abordarea guvernului și a altor parteneri de dezvoltare față de programele și proiectele viitoare, pentru a le face progresiv mai sensibile la gen.

PLANUL DE ACȚIUNE PROPUȘ ÎN MATERIE DE GEN

Scop	Acțiune	Indicator	Obiectiv	Cronologie	Instituția responsabilă
Component 1. Politică de eliminare a riscurilor: Abordarea barierelor de nefinanțare din calea investițiilor în clădiri și infrastructură climatică inteligentă					
Activitatea 1.1.6 Sporirea gradului de conștientizare în rândul utilizatorilor finali ai clădirilor					
Instituții consolidate la nivel municipal și districtual, resurse umane, conștientizare și cunoștințe pentru elaborarea politicilor inteligente cu privire la climă, sensibilă la gen	Implicarea activă a femeilor în seminare de consolidare a capacităților și de conștientizare	Numărul de personal tehnic și factori de decizie din sectorul public (% dintre femei) antrenate	200 (30% femei)	EoP (sfârșitul proiectului)	Reprezentanții guvernului municipal și districtual
		Numărul de măsuri sociale și sensibile la gen (inclusiv măsuri direcționate care facilitează conectarea la energie pentru gospodăriile conduse de femei și gospodăriile vulnerabile) incluse în SECAP susținute de proiect	20	EoP	Proiect PNUD
		Numărul de SECAP actualizate sensibile la gen susținute de proiect	40	EoP	
O înțelegere sporită a beneficiilor soluțiilor climatice inteligente la nivel de comunitate	Organizarea unei campanii de PR la nivel național, constând dintr-o serie de evenimente, concepute în jurul diferitor necesități și roluri de gen, responsabilități și accesul femeilor la utilizarea energiei	Numărul de evenimente de PR (inclusiv emisiuni media) care evidențiază provocările și oportunitățile de a aborda nevoile femeilor și bărbaților în ceea ce privește serviciile și utilizarea energiei	40	EoP	Echipa de proiect PNUD Instituții municipale și locale ONG-uri conduse de femei identificate în timpul implementării proiectului
		Mobilizarea comunităților locale pentru a participa la activități și evenimente bazate pe gen	Numărul participanților antrenați (30% femei) în soluții de energie verde în construcții și în întreținerea tehnologiilor eficiente energetice instalate în acestea	500	Până la sfârșitul anului 2

Figura 2: Planul de acțiune de gen propus din proiectul GCF din Bosnia și Herțegovina

04

Perspectiva de gen asupra finanțării contra schimbărilor climatice

La nivel local sau național, în cazul inițiativelor (proiectelor/programele) privind schimbările climatice, o analiză/evaluare de gen bine realizată ajută la identificarea cauzelor multiple ale vulnerabilității, inclusiv inegalitatea de gen. De asemenea, ajută la identificarea și dezvoltarea diferitor cunoștințe și capacități din cadrul comunităților/gospodăriilor care pot fi utilizate pentru a le face mai rezistente la șocurile și riscurile legate de climă.

Analiza de gen¹⁶ oferă datele și informațiile necesare pentru a integra perspectiva de gen în politici, programe și proiecte. Unul dintre instrumentele care surprind variațiile în tipul de rezultate de gen ale intervențiilor sau politicilor cu cinci categorii este Cadrul de Eficacitate a Rezultatelor de Gen (CERG)¹⁷ care oferă îndrumări privind implementarea unei analize sensibile la gen a rezultatelor în evaluări sau aprecieri ale diferitor cazuri de utilizare, evidențiind modul de integrare a CERG în fazele de proiectare, implementare și evaluare a programului. Scopul CERG este de a oferi evaluatorilor îndrumări cu privire la implementarea unei analize sensibile la gen a rezultatelor evaluărilor sau aprecierilor. Următoarea scală a fost utilizată pentru a clasifica intervențiile și activitățile de integrare a perspectivei de gen: gen negativ, gen nevăzător, sensibil la gen și transformator de gen, în funcție dacă intervenția/politica ia în considerare inegalitățile de gen.

Gen Negativ

Are un rezultat negativ care a agravat sau a consolidat inegalități și norme sexului existent.

Gen Nevăzător

Nu reușește să țină cont de diferitele roluri sociale construite ale femeilor, bărbaților, băieților și fetelor și nu reușește să răspundă diferitor nevoi ale fiecărui grup. Ei mențin status quo-ul și nu vor ajuta la transformarea structurii inegale a relațiilor de gen.

Sensibil la Gen

Recunoaște diferențele de gen și încearcă să remedieze inegalitățile existente.

Receptiv la gen

Describe legi, politici, programe și servicii publice care sunt formulate și/sau livrate în moduri care țin cont de inegalitățile de gen și răspunde proactiv pentru a le depăși și a le elimina, cu scopul de a atinge egalitatea de gen, drepturile femeilor și împuternicirea acestora.

Transformator de gen

Încercările de a redefini rolurile și relațiile de gen ale femeilor și bărbaților pentru a crea o egalitate mai mare. Acestea sunt intervenții care urmăresc să țintească cauzele structurale, precum și simptomele inegalității de gen, conducând la schimbări de durată în puterea și opțiunile pe care femeile (și bărbații) le au asupra propriei vieți, mai degrabă decât la o creștere temporară a oportunităților.

* Scala este adaptată din *Evaluarea contribuției PNUD la egalitatea de gen și împuternicirea femeilor*.

OSC-urile pot folosi următoarele **întrebări de ghidare pentru evaluarea inițiativelor**¹⁸ și intervențiilor (programele, proiectele) și pentru a urmări finanțarea, precum și efectele **negative și pozitive ale acțiunilor climatice asupra egalității de gen**, prin prisma egalității de gen, în fiecare fază a intervențiilor, indiferent de importanță. Dacă sunt implementate de

16 [Analiza de gen | EIGE \(europa.eu\)](#)

17 [GRES English.pdf \(undp.org\)](#)

18 Întrebările directe pentru evaluarea inițiativelor (programe, proiecte) pentru activități și acțiuni privind schimbările climatice prin prisma egalității de gen se bazează pe următoarele documente: [Cum se efectuează o analiză de gen: o notă de orientare pentru personalul PNUD \(2016\)](#), Cadrul de eficacitate a rezultatelor de gen (CERG) care surprinde variația tipului de rezultate de gen cu cinci categorii, nota de orientare a markerului pentru egalitatea de gen al UNCT, metodologia Fondului ecologic pentru climă (FEC) și metodologia de realizare a analizei de gen dezvoltată de institutul european pentru egalitatea de gen. (EIGE)

participanți de stat sau OSC-uri (proiectarea intervenției, implementarea intervenției, monitorizarea implementării și evaluarea intervențiilor):

A

Proiectarea inițiativei/intervenției (program/proiect/activități):

1. În proiectarea inițiativei sunt abordate diferite necesități/priorități ale femeilor și bărbaților: : Care este situația femeilor și bărbaților în sectorul specific de intervenție sau în zona amprentei inițiativei? În ceea ce privește inițiativa propusă care urmează să fie fondată, vor exista diferențe anticipate referitor la vulnerabilitatea bărbaților și femeilor? Dacă problemele identificate privind schimbările climatice au același impact asupra femeilor și bărbaților? La ce resurse (economice, financiare, fizice, naturale, alte bunuri) au acces femeile și bărbații? Cine gestionează sau controlează accesul la aceste resurse? Dacă informațiile dezagregate sunt incluse în analiza problemei? Este identificată vreo diferență de gen și care sunt cauzele ce stau la baza decalajelor asociate analizei problemei?

: Care este situația femeilor și bărbaților în sectorul specific de intervenție sau în zona amprentei inițiativei? În ceea ce privește inițiativa propusă care urmează să fie fondată, vor exista diferențe anticipate referitor la vulnerabilitatea bărbaților și femeilor? Dacă problemele identificate privind schimbările climatice au același impact asupra femeilor și bărbaților? La ce resurse (economice, financiare, fizice, naturale, alte bunuri) au acces femeile și bărbații? Cine gestionează sau controlează accesul la aceste resurse? Dacă informațiile dezagregate sunt incluse în analiza problemei? Este identificată vreo diferență de gen și care sunt cauzele ce stau la baza decalajelor asociate analizei problemei?

2. Identificarea capacităților naționale existente ca răspuns la inegalitățile de gen asociate cu problema care urmează să fie abordată de inițiativă: Dacă sunt luate în considerare recomandările pentru țară făcute de organizațiile ONU și mecanismele de raportare (CEDAW, UPR)? Dacă au fost identificate avantaje comparative ale asistenței ONU sau ale altor organizații internaționale? Inițiativa asigură legătura sau coordonează cu părțile interesate de gen (organizații și mecanisme de femei) și/sau experți?

Exemplu: Toate țările implicate în proiect sunt aspirante la aderarea la UE și au ratificat majoritatea documentului internațional de licitație privind drepturile omului, genul și clima. Conform fiecărei convenții, țările noastre sunt obligate să prezinte rapoarte privind progresul, iar UE emite, de asemenea, rapoarte anuale pentru progresul acestor țări. Rapoartele respective sunt surse valoroase de informații.

3. Strategii de intervenție: Intervenția a recunoscut vulnerabilitățile distincte ale femeilor și bărbaților și a dezvoltat strategii de răspuns specifice pentru fiecare grup țintă? Intervenția va putea să răspundă nevoilor și priorităților respective ale femeilor și bărbaților? Dacă da, cum? Există un impact negativ anticipat al intervenției asupra femeilor și bărbaților (adică creșterea volumului de muncă, pierderea accesului la resurse precum credit, apă, teren și tehnologie)? Intervenția diminuează sau contestează inegalitățile existente în situația bărbaților și femeilor? Intervenția va schimba în vreun fel percepțiile sau stereotipurile despre femei și bărbați și despre rolurile acestora? Există mecanisme specifice care sunt propuse pentru a încuraja și a permite femeilor să participe la intervenție, în ciuda poziției lor dezavantajate? Dacă se anticipează impactul pe termen lung al capacității sporite a femeilor de a-și prelua propriile vieți și de a lua măsuri colective pentru a rezolva problemele?

Exemplu: Dacă proiectul sprijină subvenții pentru dispozitivele de încălzire la domiciliu, cine decide ce dispozitiv va fi pentru ambele, cum va fi folosit? Ce măsuri putem iniția pentru a încuraja femeile să solicite subvenție?

4. Rezultatele intervenției (proiect/program): Care este/sunt obiectivele explicite de gen descrise în propunerea de intervenție? Ce tip de instrumente, acțiuni identificate pentru a aborda posibilele inegalități de gen care decurg din intervenție? Produsele și activitățile incluse în măsurile de dezvoltare a capacității reduc inegalitățile de gen legate de această problemă? Femeile și bărbații din comunitățile vulnerabile au acces egal la informații și oportunități necesare pentru a participa și a beneficia pe deplin de rezultatele anticipate ale intervenției? Cunoștințele și abilitățile specifice ale femeilor și bărbaților, în special din grupurile vulnerabile, sunt utilizate pentru a contribui la rezultatele și soluțiile proiectului? Intervenția a identificat oportunități de a contesta stereotipurile de gen și de a crește relațiile pozitive de gen prin acțiuni echitabile? Dacă da, care sunt aceste oportunități și acțiuni. Accesul și participarea egală a femeilor și bărbaților sunt un criteriu cheie definit în proiect pentru oportunități, beneficii și resurse? Serviciile, dezvoltarea capacităților și tehnologiile oferite de intervenție vor fi disponibile și accesibile atât femeilor, cât și bărbaților? Intervenția include indicatori de gen?

Exemplu: Când se discută despre schimbările climatice (măsuri de adaptare sau de atenuare), femeile nu sunt încurajate să participe sau să dea o părere pentru soluții. Dacă există o măsură care abordează în mod specific colectarea ideilor de la femei despre cum să organizeze misiuni de salvare de la inundații sau incendii, aceasta ar fi considerată o măsură sensibilă la gen sau specifică genului.

5. Bugetul intervenției: Activitățile sensibile la gen sunt însoțite de buget pentru acțiuni climatice, pentru a asigura implementarea lor? Există o alocare de resurse axată pe gen pentru egalitatea de gen și împuternicirea femeilor? Va fi posibilă urmărirea fluxului acestor resurse?

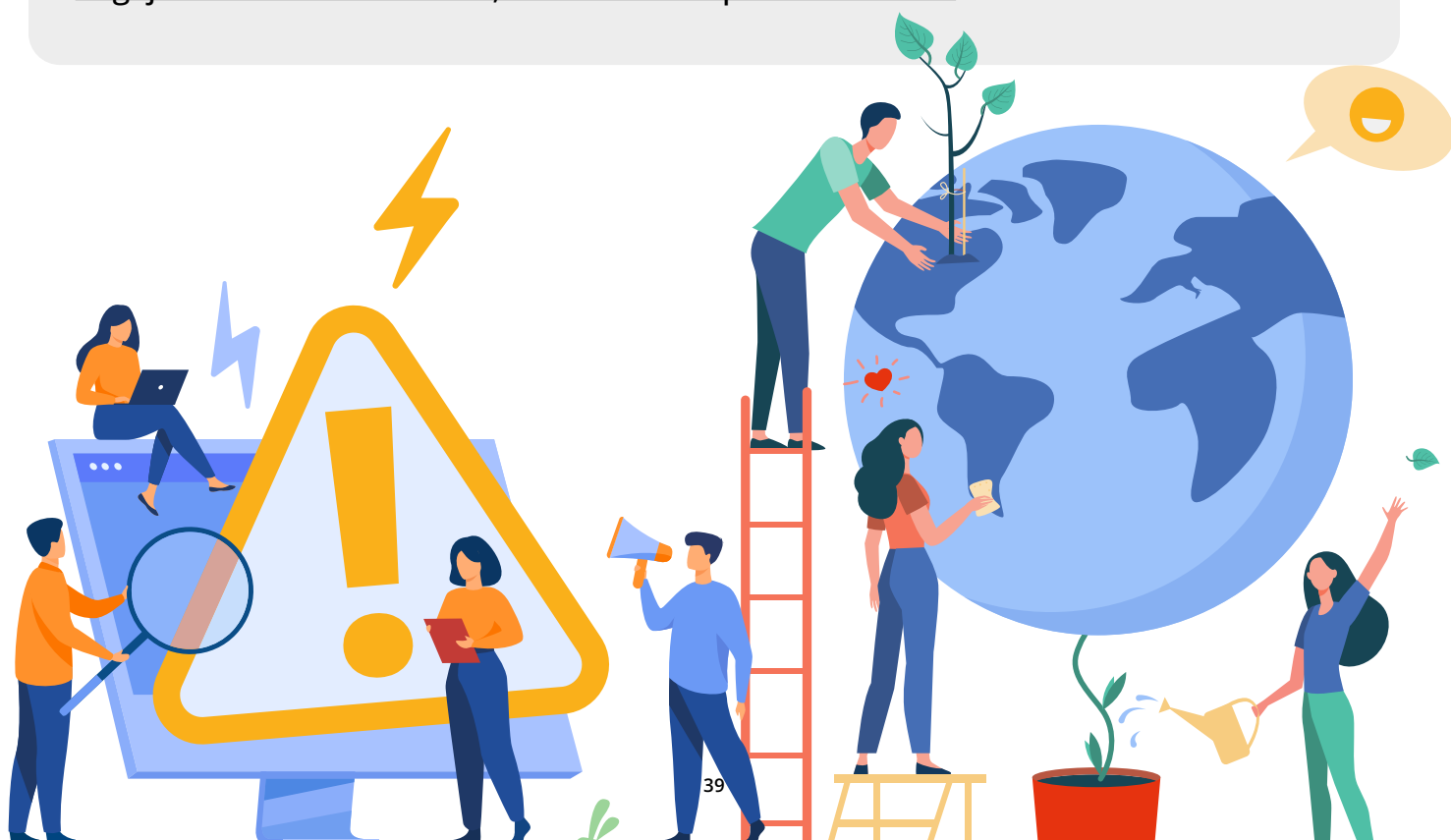
Exemplu: Este posibil să citiți și să urmăriți fondurile pentru măsura din exemplul anterior (cererea femeilor pentru idei pentru misiuni de salvare)? În această etapă pot fi aplicate unele dintre instrumentele BSG (analiza bugetului de gen a costurilor și beneficiilor, analiza bugetului de gen a eficacității, analiza bugetului de gen a cheltuielilor și veniturilor).

B

Etapa de implementare / gestionare a inițiativei:

Participarea egală a femeilor și bărbaților la aranjamentele de gestionare și ca beneficiari, parteneri și părți interesate cheie? Participarea egală a femeilor și bărbaților la procesele de luare a deciziilor? Folosirea unui limbaj prietenos cu genul? Instrumente care să încurajeze femeile să participe la gestionarea intervenției? Personalul de implementare a intervenției include experți în gen și/sau incluziune socială? Intervenția dezvoltă capacitatea personalului de a aborda considerațiile de gen și utilizarea instrumentelor participative și sensibile la gen în contextul intervenției și al implementării acesteia?

Exemplu: Răspunsul obișnuit atunci când realizează intervențiile privind schimbările climatice este că nu există femei ingineri. Dacă monitorizarea procesului de angajare a personalului de proiect reflectă situația, una dintre măsurile sugerate ar putea fi conectarea cu facultățile tehnice și identificarea femeilor ingineri și oferirea acestora unui post interimar, deoarece multe femei ingineri din cauza părtinirii de gen sunt angajate în diferite sectoare, de obicei cu diploma de liceu.

Cadrul de monitorizare include măsuri de control și evaluare a progresului în materie de egalitate de gen? Cadrul include indicatori măsurabili de gen corespunzători intervenției? Există instrumente pentru colectarea datelor dezagregate pe sex? Există activități, resurse și responsabilități specifice pentru a urmări contribuțiile intervenției privind egalitatea de gen și împuternicirea femeilor?

Exemplu: În această parte, trebuie specificate instrumente pentru colectarea datelor dezagregate pe sex și în ce activități, ce resurse și responsabilități sunt necesare, pentru a urmări contribuțiile intervențiilor (proiect/program) privind egalitatea de gen și împuternicirea femeilor.

Pentru intervențiile privind schimbările climatice care includ studii și cercetări, trebuie să se acorde atenție pentru a determina dacă studiul include o componentă de gen. Cercetarea sensibilă la gen¹⁹ ia în considerare diferențele dintre bărbați și femei în toate aspectele cercetării, de la o idee inițială, formularea întrebărilor, obiectivelor și metodologiilor de cercetare până la rezultate și prezentarea acestora. Pe lângă integrarea genului în conținut, abordarea sensibilă la gen se străduie să asigure o participare egală atât a femeilor, cât și a bărbaților în activitatea științifică.

Informațiile de referință dezagregate pe sexe sunt esențiale²⁰ pentru a demonstra schimbările de-a lungul implementării unui program, proiect sau alte inițiative²¹. Informațiile de referință oferă un punct de reper pentru evaluarea rezultatelor egalității de gen. Atunci când se evaluează schimbările în relațiile de gen, informațiile de referință trebuie să fie prezentate bine prin analize sociale și de gen de calitate.

Întrebările de bază pentru revizuirea studiilor cu lentile de gen sunt:

- ✓ Componenta echipei de cercetare (incluzând femei și bărbați cercetători)
- ✓ Colectarea datelor dezagregate pe sexe (abordare intersecțională)
- ✓ Identificarea decalajelor de gen în funcție de sfera cercetării care pot influența activități ulterioare în zona inițiativelor folosind teoria comportamentală

Toate întrebările directe de mai sus pot ajuta OSC-urile, dar și toate părțile interesate în etichetarea bugetului de gen, adică urmărirea modului în care programele și activitățile sprijină obiectivele egalității de gen, ajutând la cuantificarea fluxurilor financiare.

Multe dintre instrumentele financiare pentru schimbările climatice au implementat integrarea perspectivei de gen ca principiu și element cheie al arhitecturii sale de programare, iar

angajamentul lor față de egalitatea de gen se concentrează pe programe și proiecte de acțiune climatică sensibilă la gen, de care beneficiază femeile și bărbații.

Green Climate Fund (Fondul pentru clima ecologică)- FCE este un element esențial al Acordului istoric de la Paris - este cel mai mare fond pentru climă din lume, mandatat să sprijine țările în curs de dezvoltare să își ridice și să-și realizeze ambițiile, contribuțiile determinate la nivel național (CDNN) către căi cu emisii scăzute și rezistente la climă. Integrarea egalității de gen este esențială pentru obiectivele și principiile directoare ale FCE, inclusiv prin implicarea femeilor și bărbaților de toate vârstele ca părți interesate în conceperea, dezvoltarea și implementarea strategiilor și activităților care urmează să fie finanțate.

Pentru proiectele care sunt aplicate în fața FCE, trebuie remarcat faptul că integrarea perspectivei de gen este esențială pentru obiectivele și principiile directoare ale Global Climate Fund (Fondul pentru climă globală), inclusiv prin implicarea femeilor și bărbaților de toate vârstele ca părți interesate în proiectarea, dezvoltarea și implementarea strategiilor și activităților de finanțat. FCE a elaborat un ghid: Integrarea genului în proiectele Fondului ecologic pentru climă, care poate fi descărcat de pe următorul link: [Mainstreaming gender in Green Climate Fund projects | Green Climate Fund](#)

19 Set de instrumente pentru integrarea abordării sensibile la gen în cercetare și predare: [garcia toolkit gender research teaching.pdf \(europa.eu\)](#)

20 Cercetarea de gen: ghid de utilizare: [Microsoft Word - HOW TO.doc \(genderaveda.cz\)](#)

21 Introducere în indicatorii privind egalitatea de gen și împuternicirea femeilor

05

Anexe

Anexa 1

Sectorul prioritar pentru măsuri de implementare pentru atenuarea sau adaptarea la impactul schimbărilor climatice în țările din Balcanii de Vest și Exemple de măsuri definite în documentele CDNN actualizate în țările BV.

Contribuția determinată la nivel național este un plan de acțiune pentru climă pentru reducerea emisiilor și adaptarea la impactul climatic. Planul CDNN include politici și măsuri pe care guvernele intenționează să le implementeze ca răspuns la schimbările climatice și ca o contribuție la atingerea obiectivelor globale stabilite în Acordul de la Paris.

CDNN-urile sunt primele obiective privind gazele cu efect de seră în cadrul UNFCCC care se aplică în mod egal atât țărilor dezvoltate, cât și țărilor în curs de dezvoltare.

CDNN sunt locurile în care țările stabilesc obiective pentru atenuarea emisiilor de gaze cu efect de seră care provoacă schimbările climatice și pentru adaptarea la impactul climatic. Planurile definesc modul de atingere a obiectivelor și elaborează sisteme de monitorizare și verificare a progresului, astfel încât acesta să rămână pe drumul corect.

Conform Contribuțiilor determinate la nivel național, sectoarele prioritare pentru implementarea măsurilor de atenuare, reducere sau adoptare a impactului schimbărilor climatice în țările din Balcanii de Vest sunt prezentate în Tabelul 2 și

Tabelul 2: Sectoare prioritare pentru implementarea măsurilor de atenuare și reducere a impactului schimbărilor climatice în Balcanii de Vest

Sectorul prioritar / Țara	Republica Kosovo	Republica Serbia	Republica Albania	Republica Macedonia de Nord	Republica Bosnia și Herțegovina	Republica Montenegro
Generarea și accesul la energie (împreună cu IPPU)						
Agricultură, Silvicultură și alte Utilizări ale terenului						
Clădiri, orașe, industrii și electrocasnice						
Transport						
Deșeuri						

Tabelul 3: Sectoare prioritare pentru implementarea măsurilor de adaptare la impactul schimbărilor climatice în Balcanii de Vest

Sectorul prioritar / Țara	Republica Kosovo	Republica Serbia	Republica Albania	Republica Macedonia de Nord	Republica Bosnia și Herțegovina	Republica Montenegro
Ecosisteme și servicii ecosistemice						
Infrastructură și mediu de construcție						
Mijloacele de trai ale comunităților vulnerabile						
Sănătate alimentară și securitatea apei						
Agricultură, Silvicultură și alte Utilizări ale terenului						
Turism						

Sectoarele cu cea mai mare prioritate din țările din Balcanii de Vest (Republica Kosovo, Republica Albania, Republica Serbia, Republica Macedonia de Nord, Republica Bosnia și Herțegovina și Republica Muntelegru) sunt Agricultură, Silvicultură și alte utilizări ale terenurilor, generarea și accesul la energie (împreună cu IPPU), sănătatea alimentației și securitatea apei.

Mai jos puteți găsi câteva exemple de măsuri definite în documentele CDNN actualizate în țările BV.

Exemplu de măsuri de atenuare din sectoarele prioritare legate de clima RNM

Deșeuri - Eliminarea deșeurilor solide pentru a atenua și reduce impactul schimbărilor climatice

Protecția mediului ambiant și îndeplinirea celor mai înalte standarde europene:

- Reabilitarea gropilor de gunoi existente și a celor ilegale („sălbatic”) cu risc foarte mare, ridicat și mediu, în fiecare dintre cele cinci regiuni de gestionare a deșeurilor. Închiderea gropilor de gunoi existente.

Deschiderea noilor depozite regionale în toate regiunile de gestionare a deșeurilor cu sistem instalat de tratare mecanică și biologică și compostare. Tratare mecanică și biologică (TMB) în depozite noi cu compostare.

Exemplu de sector prioritar Energie în R. Muntenegru

Noi centrale electrice din surse regenerabile pentru a atenua și a reduce impactul schimbărilor climatice

Sunt programate următoarele centrale regenerabile:

- O nouă unitate turbină-generator G8 în HPP Perucica (suplimentar 58,5 MW, 50 GWh)
- Reconstruirea HPP Piva (fără capacitate suplimentară)
- WPP Gvozd (54,6 MW, 150 GWh)
- WPP Brajici (100 MW, 277 GWh)
- SPP Briska Gora (250 MW, 450 GWh)
- HPP Komarnica (172 MW, 213 GWh)
- SPP Velje Brdo (50 MW, 90 GWh)
- SPP prosumatori (10 MW, 18 GWh)

Exemplu de măsuri în sectorul prioritar Turism în R. Albania

Măsuri de adaptare la impactul schimbărilor climatice

Infrastructură rezidențială și productivă pentru rezistență la climă, cazare, bunuri turistice și facilități de sănătate (și alte de ordin social).

- Clădiri termoizolatoare (acoperirea pereților și a acoperișurilor clădirilor cu materiale termoizolante, utilizarea ferestrelor și ușilor cu geam dublu, acoperișuri verzi, ventilație naturală, căi de evacuare împotriva incendiilor și sisteme de protecție împotriva incendiilor)

Izolarea climei clădirilor și instalațiilor de coastă, pentru a preveni deteriorarea și degradarea ulterioară:

- Determinarea zonelor tampon (verzi și albastre) în zonele predispuse la riscuri (pe coastă și pe uscat)
- Construirea și întreținerea infrastructurii de protecție (de exemplu, apărare împotriva mării/porti din beton, creșterea nivelului albiilor râurilor (desilimarea, lărgirea canalelor)

Măsuri de adaptare în sectorul prioritar Alimentare cu apă în R. Serbia:

Creșterea eficienței sistemelor de alimentare cu apă, inclusiv:

- Diminuarea optimă a pierderilor
- Tarifarea economică a apei potabile
- Organizarea optimă a lucrărilor de apă
- Aplicarea celor mai bune tehnici de irigare disponibile și cooperarea cu țările din amonte (comisii bilaterale, în ceea ce privește cantitatea de apă)
- Reducerea consumului specific de apă de către industrie și irigații, în special pentru noile sisteme industriale și de irigare
- Transferarea apei din regiunile bogate în apă în zone cu deficit de apă.

Anexa 2

Tipuri de măsuri care ar putea fi finanțate de FCE și mai multe examinări pentru proiecte finanțate de FCE

Atenuare: în contextul schimbărilor climatice, pentru a reduce sursele sau a spori rezervoarele de gaze cu efect de seră este nevoie de o intervenție umană. Exemplele includ utilizarea mai eficientă a combustibililor fosili pentru procesele industriale sau generarea de electricitate, trecerea la energia solară sau eoliană, îmbunătățirea izolației clădirilor și extinderea pădurilor și a altor „chivoare”, pentru a elimina cantități mai mari de dioxid de carbon din atmosferă.

Exemplu: Idee de proiect cu scopul principal de a promova investițiile în surse regenerabile de energie (activitățile vor duce la reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră)

Adaptare: ajustarea sistemelor naturale sau umane ca răspuns la stimuli climatici reali sau așteptați sau la efectele acestora, care moderează daunele sau exploatează oportunități benefice.

Exemplu: Idee de proiect cu scopul principal de a dezvolta sistemul de avertizare timpurie în zonele vulnerabile la inundații (activitățile vor întări rezistența la inundații).

**** Atenție: Ideea de proiect trebuie să fie în concordanță cu cel puțin un sector prioritar național****

Câteva exemple de proiecte finanțate prin FCE și domeniul de rezultate relevant al FCE:

Exemplul 1: Proiectul de extindere a investițiilor în clădiri publice cu emisii reduse de carbon din Bosnia și Herțegovina se concentrează numai pe domeniul de atenuare a rezultatelor FCE, în special în clădiri, orașe, industrii și dispozitive, datorită faptului că scopul principal al proiectului și activitățile acestuia se concentrează pe implementarea modernizării clădirilor cu emisii scăzute de carbon în 430 de măsuri de EE și RE pentru construcții publice. Pentru mai multe detalii vizitați: www.greenclimate.fund/projects/fp051

Example 2: Proiectul Sprijinirea rezilienței climatice și a schimbărilor de transformare în sectorul agricol din Bhutan se concentrează pe câteva domenii de rezultate ale FCE: sănătate, securitate alimentară și apă, mijloace de trai ale oamenilor și comunităților, infrastructură și mediu construit.

Întrucât principalele activități vor promova practicile agricole rezistente la schimbările climatice, vor integra datele privind riscurile legate de schimbările climatice în gestionarea apei și a terenurilor, pentru a sprijini micii proprietari și vor reduce riscul și impactul alunecărilor de teren induse de schimbările climatice în timpul evenimentelor extreme care perturbă accesul pe piață. Pentru mai multe detalii vizitați: www.greenclimate.fund/projects/fp107

Exemplul 3: Programul de împrumut pentru consumul eficient din Mongolia se concentrează pe două domenii de rezultate FCE: generarea și accesul la energie, clădirile, orașele, industriile și dispozitivele. Acest program va oferi împrumuturi pentru dispozitive de încălzire cu eficiență energetică și produse pentru locuințe, cu dispozitive de încălzire certificate pentru a obține o reducere de cel puțin 20 % a consumului de energie. Utilizarea finanțării prin granturi va include eliminarea dispozitivelor de încălzire vechi și a locuințelor eficiente din punct de vedere energetic, contribuind, de asemenea, la o schimbare a comportamentului consumatorilor. Pentru mai multe detalii vizitați: www.greenclimate.fund/projects/sap004

Exemplul 4: Programul Green Cities Facility (Facilitatea Orașelor Ecologice) se concentrează pe mai multe domenii de rezultate FOE: generarea și accesul la energie, transportul, clădirile, orașele, industriile și dispozitivele, mijloacele de trai ale oamenilor și comunităților, infrastructura și mediul construit. Programul Green Cities Facility va aborda provocările orașelor legate de schimbările climatice, construind în același timp argumentul de piață pentru investițiile din sectorul privat în infrastructura urbană durabilă.

Facilitatea se bazează pe o abordare determinată de țară și bazată pe dovezi, care prioritizează în mod sistematic și apoi finanțează investițiile municipale de transformare în infrastructură legate de climă. Pentru mai multe detalii vizitați: www.greenclimate.fund/projects/fp086

Analiza de gen trebuie să aibă loc la începutul procesului de planificare, astfel încât în proiect să fie integrată o înțelegere a rolurilor de gen și a relațiilor de putere. Toate proiectele/programele trebuie să includă o analiză de gen și date despre problemele de gen în cadrul analizei generale a situației.

Analiza/evaluarea de gen se referă la metodele folosite pentru a înțelege relațiile dintre bărbați și femei, accesul acestora la resurse, activitățile lor și constrângerile cu care se confruntă unul față de celălalt. O analiză/evaluare cuprinzătoare de gen implică examinarea diferitor roluri, drepturi, nevoi și oportunități ale femeilor și bărbaților, băieților și fetelor într-un anumit context de proiect/program. Este un instrument care ajută la promovarea de gen – puncte de intrare relevante, politici și la identificarea oportunităților de îmbunătățire a egalității de gen într-un anumit proiect/program. În cazul proiectelor/programei privind schimbările climatice, o analiză/evaluare de gen bine realizată ajută la identificarea multiplelor cauze ale vulnerabilității, inclusiv inegalitatea de gen.

Întrebări de analiză/evaluare de gen care trebuie abordate în etapa de planificare/ pregătire a proiectului:/ preparatory stage:

1. Care este rata mortalității materne, rata mortalității infantile, statutul educațional al fetelor și băieților, rata de alfabetizare a adulților (dezagregată pe sexe), rata sărăciei, rata de participare la forța de muncă (dezagregată pe sexe), rata ocupării forței de muncă (dezagregată pe sexe), rata șomajului (dezagregată pe sexe), rata de participare politică (dezagregată pe sexe), speranța de viață (dezagregată pe sexe) în țara de intervenție și/sau zona de amprentă a proiectului/programului?
2. Care este statutul juridic al femeii în țara de intervenție?
3. Care sunt credințele, percepțiile și stereotipurile comune legate de gen în zona de amprentă a proiectului/programului sau în țara de intervenție?
4. Care este diviziunea muncii între femei și bărbați în zona de amprentă a proiectului/programului și/sau în țara de intervenție?
5. Care este participarea femeilor și bărbaților în economia formală/neformală din țara de intervenție sau în zona de amprentă a proiectului/programului?
6. Care este situația femeilor și bărbaților în sectorul specific de intervenție sau în zona amprentei proiectului/programului?
7. În ceea ce privește proiectul/programul propus, vor exista diferențe anticipate referitor la vulnerabilitatea și capacitatea de adaptare a bărbaților și femeilor la schimbările climatice? Dacă da, care sunt acestea?
8. Persistă inegalități de gen existente care pot fi exacerbate de impactul schimbărilor climatice în zona de amprentă a proiectului/programului propus?
9. Care sunt unele dintre inegalitățile care există între diferitele grupuri sociale din zona de amprentă a proiectului/programului? Cum afectează aceste inegalități capacitatea oamenilor de a se adapta la schimbările climatice?
10. Ce roluri se anticipează să aibă femeile și bărbații în contextul proiectului/programului? Ce vor implica acestea referitor la angajamentul de timp și nevoia de mobilitate?
11. La ce resurse (economice, financiare, fizice, naturale, alte bunuri) au acces femeile și bărbații? Cine gestionează sau controlează accesul la aceste resurse?
12. Femeile și bărbații din comunitățile vulnerabile au acces egal la informații și oportunități necesare pentru a participa și a beneficia pe deplin de rezultatele anticipate ale proiectului/programului?
13. Femeile au acces egal la educație, cunoștințe tehnice și/sau perfecționare a competențelor?
14. Serviciile și tehnologiile oferite de proiect/program vor fi disponibile și accesibile atât femeilor, cât și bărbaților?
15. În ce măsură femeile și bărbații din comunitățile vulnerabile participă la procesele de luare a deciziilor? Ce fel de decizii sunt luate de femei? Care sunt constrângerile (sociale, culturale, economice, politice) care limitează participarea activă a femeilor la procesele de luare a deciziilor la nivel de gospodărie și comunitate?
16. Există oportunități de promovare a conducerii femeilor în guvernanta locală/sistemele politice și instituțiile formale/informale? Dacă nu, care sunt unele dintre constrângerile care împiedică femeile să-și asume roluri de conducere?
17. Care sunt nevoile/prioritățile diferențiate ale femeilor și bărbaților în contextul proiectului/programului? Proiectul/programul va fi capabil să răspundă nevoilor și priorităților respective? Dacă da, cum?

18. Necesitățile subgrupurilor specifice (și vulnerabile) au fost luate în considerare de către proiect/program (de exemplu, copii, fete, femei și bărbați cu dizabilități, vârstnici, văduve)?
19. Proiectul/programul a recunoscut vulnerabilitățile distincte ale femeilor și bărbaților și a dezvoltat strategii de răspuns specifice pentru fiecare grup țintă?
20. Cunoștințele și abilitățile specifice ale femeilor și bărbaților, în special din grupurile vulnerabile, sunt utilizate pentru a contribui la rezultatele și soluțiile proiectului/programului?
21. Proiectul/programul a identificat oportunități de a contesta stereotipurile de gen și de a crește relațiile pozitive de gen prin acțiuni echitabile? Dacă da, care sunt aceste oportunități și acțiuni?

FCE este primul mecanism de finanțare pentru schimbările climatice care integrează perspectivele de gen de la începutul operațiunilor sale, ca element esențial de luare a deciziilor pentru desfășurarea resurselor sale. FCE a plasat genul ca element cheie al arhitecturii sale de programare, iar angajamentul său față de egalitatea de gen se concentrează pe programe și proiecte de acțiune climatică sensibile la gen, de care beneficiază femeile și bărbații.

Anexa 3

Etichetarea bugetului climatic

Pentru inițiativele naționale, PNUD a elaborat „O notă de orientare pentru guverne pentru a integra schimbările climatice în bugetare”, cu accent pe bugetele pe termen mediu. Link: [Budgeting for Climate Change: A Guidance Note for Governments to Integrate Climate Change into Budgeting | United Nations Development Programme \(undp.org\)](#).

În baza acestui fapt, metodologia de etichetare a bugetului climatic a fost dezvoltată pentru inițiativele naționale, deoarece implementarea CDNN-urilor îmbunătățite necesită strategii de finanțare care mobilizează resurse din sectorul public și privat național și internațional. O mare parte din sprijinul internațional primit este utilizată pentru finanțarea proiectelor, preponderent pentru atenuarea efectelor schimbărilor climatice. O parte semnificativă a finanțării interne este, de asemenea, mobilizată pentru finanțarea activităților legate de climă. Majoritatea acțiunilor de adaptare va trebui gestionată de guvernele naționale și subnaționale prin sistemele lor interne de bugetare. Prin urmare, este necesar un cadru bugetar intern puternic, orientat spre performanță, care să integreze riscurile climatice și să reducă emisiile de GES, pentru a oferi mediul favorabil pentru alinierea finanțelor naționale și internaționale. Schimbarea este o problemă transversală. Activitățile relevante din sectorul public pentru adaptarea și atenuarea schimbărilor climatice sunt adesea dispersate în mai multe ministere. Această dispersie a activităților legate de schimbările climatice ridică provocări pentru sistemul de management financiar public (MFB) pentru a facilita planificarea, identificarea și raportarea cheltuielilor legate de schimbările climatice.

Aceste provocări pot fi depășite prin introducerea Climate Budget Tagging (Etichetarea bugetului climatic)- EBC, care ajută la integrarea schimbărilor climatice în sistemul bugetar pentru a aborda impactul economic, social și de mediu al schimbărilor climatice prin identificarea, clasificarea, ponderarea și marcarea cheltuielilor relevante pentru climă în sistemul bugetar. Mai mult ca atât, EBC oferă un punct de intrare pentru a urmări resursele obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD), care este strâns legat de schimbările climatice în atingerea majorității obiectivelor de dezvoltare durabilă, precum și pentru a atenua activitățile în cadrul Contribuțiilor determinate la nivel național (CDNN).

LINK: [Knowing What You Spend: A guidance note for governments to track climate change finance in their budgets | United Nations Development Programme \(undp.org\)](#)

Obiectivul EBC este de a permite guvernului să ia decizii de investiții în cunoștință de cauză, să faciliteze o mai bună integrare a schimbărilor climatice în planurile naționale și subnaționale, dar și să permită urmărirea și monitorizarea alocărilor de resurse care sunt relevante pentru schimbările climatice în sistemul bugetar.

